Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

48 йил чиқиши
№ 273 (13. 535).
30 НОЯБРЬ 1966 йил
ЧОРШАНБА
Баҳоси 2 тийин.

Фото лавҳалар

Қорақалпоғистон АССР. Суратда: (юқорида) Беруний районидаги Оржоникидзе номли колхознинг тракторчиси ўртоқ Абдураҳмон Худойберганов. У кунига 7-8 гектар майдонни юқори сифатли қилиб шудгордан чиқармоқда (пастда) ерларни шудгор қилиш пайти.

А. Ходанов фотолари.
(ЎзТАГ фотохроникаси).

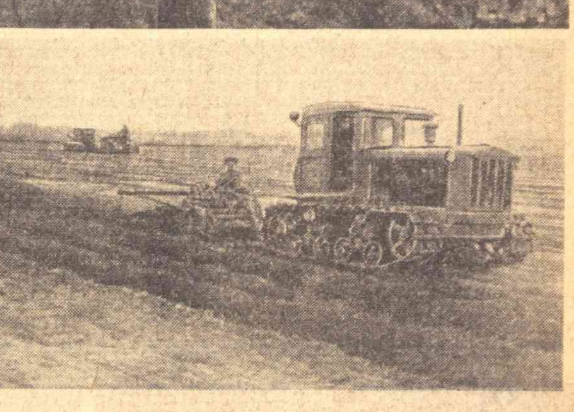

БОЛАЛАР АДАБИЁТИ — МУҲИМ ТАРБИЯВИЙ СОҲА

Узбек совет болалар адабиёти ёш авлодни коммунистик руҳда тарбиялаш, уларни энг яхши инсоний фазилатлар руҳида улғайтиришдек олижаноб мақсадга жалб этилган.

Улуғ Октябрнинг ижоди бўлган болалар адабиёти бу масъулиятли ва шарафли вазифани адо этишда жиддий муваффақиятларга эришди, ўзининг ибратли анъаналарини яратди ва талантли ижодкорларига эга бўлди. Болалар адабиётининг кўзга кўринган адиб ва шоирлари — Султон Жўра, Зафар Диёр, Қуддус Муҳаммадий, Шукур Саъдулла, Адҳам Раҳмат, Илёс Муслим, Ҳаким Назир, Пўлат Мўмин, Қудрат Ҳикматларнинг яхши асарлари қувноқ, бахтиёр ёш авлоднинг онги ва қалбидан чуқур ўрин олди. Бу ёзувчилар яратган бир талай пишиқ асарлар ёш наслимизни Ватанга муҳаббат, идеалларимизга садоқат, меҳнатга ихлос, ҳалоллик ва тўғрилик, катталарга ҳурмат ва камтарлик руҳида тарбиялашда, уларнинг маънавий дунёсини шакллантиришда, гўзалликни ҳис этиш ва яратишга ундашда катта хизмат қилди.

Узбек совет болалар адабиётининг бадиий баркамол, ғоявий етук асарларида давримизнинг ижодкорлик ва яратувчилик нафаси, алангали кураш йилларининг шиддатли ҳақиқати, мардлик ва жасорат мадҳи, замондошларимизнинг ҳаёти, фарзандларимизнинг орзу, интилишлари муносиб акс эттирилди.

Ёш, ўсмир авлодга маъқул ва мақбул келадиган, унинг юрагига йўл топадиган, ундаги ҳали куртак фазилатларни парвариш қиладиган, юзага чиқарадиган китоблар, саҳна ва кино асарлари яратиш ижодкордан катта маҳорат, санъат талаб қилади. Болалар адабиётининг босиб ўтган йўли, унинг олтин фондига кирадиган қатор асарлар бу вазифани уддалашда анчагина муваффақиятларга эришилганини кўрсатади.

Бироқ, умум совет адабиёти олдига қўйилаётган катта талаблар нуқтаи назаридан қараганимизда, бу муҳим соҳада ҳали бир мунча жиддий камчиликлар борлиги, ёш китобхон қалбида ўт ёқадиган, уни катта парвозларга қанотлантирадиган, гўзаллик оламига бошлаб кирадиган, давр нафаси билан йўғрилган тўлақонли асарларнинг камлиги кўзга ташланади.

Бу соҳадаги асосий камчиликлардан бири — ёш авлод учун яратилаётган кўпгина китобларнинг мазмунан ва шаклан ўта оддийлашиб кетганлиги ва юзаки ёзилганлигидир. Бунинг сабаби, ёшлар учун ижод қилаётган баъзи қаламкашларнинг ана шу ёш наслнинг талаб ва эҳтиёжларидан узилиб қолганлиги, улар билан ҳамнафас ва ҳамқадам яшамаётганлиги билан изоҳланади. Предмет ва ҳодисаларни қуруқ тавсифлаб бериш, яхши нимаю ёмон нималигини эски, шаблон формаларда ҳадеб такрорлайвериш, маълум ҳақиқатларни қайта-қайта уқтиравериш каби нуқсонлар ўз навбатида ана шундай юзакичиликни, примитивизмни вужудга келтиради. Болаларнинг мураккаб ҳис-туйғулари, кайфият ва интилишлари, дид ва қобилиятлари билан ҳисоблашмаслик, уларни бутун зиддияти, тараққийси билан тасвирлашдан қочиш — бу адабиётнинг сифатига, ўсишига таъсир қилмай қололмайди.

Болалар адабиёти соҳасида ишлаётган баъзи ёзувчи ва шоирлар, бизнингча, болалар учун ёзилган асарлар нечоғлиқ содда ва оддий бўлса, гап лўнда ва ошкора айтилган бўлса, шунчалик тўғри бўлади деб ўйласалар керак. Бундай қараш, бир ёқлама бўлиб, болаларнинг эстетик диди ва дунёқарашини ўстириш у ёқда турсин, уларни ҳаёт масалалари устида мулоҳаза юритишдан, инсон ва унинг меҳнати поэзиясини идрок этишдан, олижаноб инсоний фазилатларни бутун мураккаблиги билан қабул қилишдан маҳрум этиб қўяди.

Болалар адабиёти — катта талант, алоҳида қобилият, узлуксиз интилиш, изланиш талаб қиладиган санъатдир. Биз бу ўринда болаларга ҳам катталарга ёзилганидек мазмун ва услубда ёзилсин, деб талаб қилаётганимиз йўқ, балки гап асарнинг бадиий қиммати, таъсирчанлиги устида боряпти.

Партия ва ҳукуматимиз ёш наслни давримизнинг ҳар томонлама етук гражданлари қилиб тарбиялаш устида муттасил ғамхўрлик қилиб келмоқда. Республикамизда «Ёш гвардия» нашриётининг ташкил этилиши бунинг яққол мисолидир. Мазкур нашриёт болалар адабиётини нашр этиш ва пропаганда қилиш юзасидан бирмунча ишлар қилди. Бу адабиётнинг янги-янги талантли вакилларини юзага чиқариш, босилаётган асарлар тематикасини кенгайтиришга қаратилган талайгина тадбирлар диққатга сазовордир. «Болалар адабиёти кутубхонаси» сериясида талантли адиблар ва шоирларнинг китоблари нашр этилганлиги ҳам ёшларимизни қувонтирди. Бироқ бу ишлар ҳали етарли эмас.

Бўлажак етук гражданнинг характери, фаолияти, воқеа ва ҳодисаларга, меҳнат ва яратишга бўлган муносабати ёшликдан, болаликдан шаклланади. Демак, болалар адабиёти идеология ишимизнинг катта сиёсий аҳамиятга эга бўлган қисмидир. Болалар учун ёзилган ҳар бир асар замонавийлиги, мазмунан аниқлиги ва бадиий баркамоллиги билан ўз китобхони, томошабини қалбига йўл топиши керак. Бундай асарлар ёш наслни фидокорлик ва қаҳрамонлик руҳида тарбиялашда, уларнинг онги ва туйғуларига ёш гвардиячилар жасоратини, Олег ва Зоялар ватанпарварлигини, Гагаринлар шижоатини сингдиришда муҳим роль ўйнайди.

Болалар адабиётини нашр этишда «Ёш гвардия» нашриёти бу масалага янада эътибор бериши, босилажак асарларга талабни кучайтириши керак.

Узбекистон ёзувчилар союзининг болалар адабиёти секцияси ишини қаноатлантирарли деб бўлмайди. Болалар учун ижод қиладиган авторларнинг бу секция атрофига уюшмаганлиги, болалар адабиётининг муҳим проблемаларига бағишланган мунозаралар ва фикрлашувларнинг системали ўтказилмаслиги, қизғин ижодий муҳитнинг йўқлиги бу катта ишнинг тараққийсига салбий таъсир кўрсатмоқда. Болалар ёзувчилари билан доимий иш олиб бориш, уларнинг талаб ва эҳтиёжларидан хабардор бўлиб туриш, уларнинг фаолиятини марказлаштириб туриш — ёзувчилар союзи фаолиятининг ажралмас бўлагидир. Бироқ бу муҳим соҳадаги ишнинг кўпинча ўзибўларчиликка ташлаб қўйилганлиги билан келишиб бўлмайди.

Болалар учун нашр қилинадиган «Гулхан», «Ғунча» журналлари ва «Ленин учқуни» газетаси саҳифаларида босилаётган кўпгина ҳикоя, очерк, шеър ва саҳна асарларини ҳам талабга тўлиқ жавоб бераолади деб бўлмайди. Мазкур редакциялар болалар ёзувчи ва шоирлари билан ижодий алоқани мустаҳкамлашлари, уларни янги-янги темаларга жалб этишда ташкилотчилик қилишлари керак. Узбекистон ЛКСМ Марказий Комитети болалар адабиёти асарларининг қанчалик ёритилаётганлиги, босилган асарларнинг сифати юзасидан ўз нашрларини яқиндан кузатиб бориши зарур.

Болалар учун ёзилган кино ва саҳна асарларининг жуда кам эканлиги, радио ва телевидение орқали берилаётган бирмунча бадиий асарларининг саёз эканлигига лоқайд қараб бўлмайди.

Улуғ Ватанимиз ўзининг шонли 50 йиллигига қадам қўйди. Доҳиймиз В. И. Лениннинг туғилганига 100 йил тўлиши ҳам яқинлашиб қолмоқда. Бу улуғ юбилейларга муносиб совғалар билан бориш, болалар адабиёти ва санъатини янада юқори поғонага кўтариш, унинг тақдири ва истиқболи ҳақида чуқур ўйлаш ҳаммамизнинг виждоний вазифамиздир.

ЕР ҲАЙДАШ ҚИЗҒИН

ПАЙАРИҚ. (**«Совет Узбекистони» мухбири**). «Коммунизм» колхози келгуси йил ҳосилига мустаҳкам замин яратмоқда. Шу кунларда далада 11 та «ХТ-54» трактори тинимсиз ишлаб турибди. Икки сменада ишлаётган бу тракторлар билан ҳар куни нормадаги 66 гектар ўрнига 85 гектар ва ундан ошириб ер ҳайдалмоқда. Колхознинг 1550 гектар пахта еридан ҳозирдаёқ 1100 гектари сифатли шудгорланди. Ҳайдаш олдидан ҳар гектарига 300 килограммдан суперфосфат солинди.

Шудгорлашда агроном Карим Раббимов раҳбарлик қилаётган биринчи участка олдинда бораётир. Бундаги 630 гектар пахта майдонидан 500 гектари 32-33 сантиметр чуқурликда ҳайдалди. Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги шарафига мусобақага қўшилган Тешабой Ражабов, Тўрақул Дўсанов бошлиқ бригадалар колхозда шудгорлашни биринчи бўлиб тугалладилар. Ўртоқ Т. Ражабов бошлиқ бригада ҳам 139 гектар ерини шудгорлаб қўйди.

Колхозда дала ишлари конвейер усулда ташкил этилган. Тракторлар уч группага бўлиниб ишлаяпти. Ҳар бир группага 4-5 тадан далачилик бригадалари бириктилган. Корчовка қилинган участкаларнинг ғўзапояси олинади-ю, кетидан ҳайдов тракторлари солинади. Ғўзапоядан бўшатилган ва ўғитланган ерлар пешма-пеш ҳайдаб борилади.

— Биз ўтган йили, — деди колхоз раиси Тоир Маҳмудов, — шудгорлашни юқори сифатли ўтказиб, пахтадан мўл ҳосил етиштиришга эришдик. Ҳосилдорликни анча оширдик. Шу тажрибалар асосида келгуси йил ҳосилига мустаҳкам замин яратмоқдамиз. Кузги шудгорлашни кечи билан 1 декабргача тамомлаймиз.

ҚИШЛОВНИ ҚАНДАЙ ЎТКАЗАМИЗ

Совхозимиз қўйчиликка ихтисослаштирилган хўжалик. Бизда 40 минг бош қоракўл қўйлар боқиляпти. Совлиқлар алоҳида, қўзилар алоҳида, қўчқорлар алоҳида отарларга бўлинган. Фермалардаги ҳар бир ишга ўз касбини яхши биладиган, масъулиятни чуқур ҳис қиладиган, топширилган вазифани сидқидил билан бажарадиган чорвадорлар бириктилган. Вазифанинг катта-кичиги бўлмаслигини чорвадорларимиз яхши англашади. Шунинг учун ҳам улар ўзларига топширилган участкада узоқ вақт ишлаб, ўз касбларини такомиллаштиришга интилишади, бир-бири билан маслаҳатлашиб иш кўришади, ўрганишади, ўргатишади. Бизда чорвачилик ходимларининг бир ишдан иккинчи ишга олиб қўйиверилишига, ферма мудирларининг, отар бошлиқларининг алмаштирилаверишига аллақачонлар хотима берилган.

Бу совхозимизга катта наф келтиряпти. Хўжалигимизда қўйлар сони йил сайин кўпайиб, уларнинг маҳсулдорлиги ошяпти. Беш йилликнинг дастлабки босқичида 25 минг бош совлиқнинг ҳар юзтасидан 112 тадан қўзи олинди. Насл учун қўзи қолдириш плани ҳам, давлатга қоракўл тери етказиб бериш юзасидан белгиланган топшириқ ҳам ортиғи билан адо этилди. Хўжалигимиздан давлат қарийб 16 минг дона биринчи сортли қаракўл тери қабул қилиб олди. Пландаги 2540 центнер ўрнига 3387 центнер семиз гўшт етказиб берилди. Ҳар бир қўйнинг тирик вазни ўртача 45 килограммга етказилиб гўштга топширилди. Жун топшириш плани 110 процент бажарилди.

Моҳир чорвадор, ташкилотчи коммунист Жаҳонқул Шарипов мудирлик қилаётган иккинчи ферма коллективи қўйчиликни ривожлантиришда, маҳсулот етиштиришни кўпайтиришда совхозда энг юқори кўрсаткичларга эришди. Ферма бўйича ҳар юз бош совлиқдан ўртача 125 тадан қўзи олинди. Тажрибали чўпонлардан Шариф Қўсиқбоев, Рашид Каржавов, Одамой Пўлатова, Алқувват Манотов ўртоқлар ўз боқимларидаги совлиқларнинг ҳар юзтасидан 140-170 тадан қўзи олишга муваффақ бўлдилар.

Коллективимиз ҳар бир қўйқўзини кўз қорачиғидай асрайди, зоотехника фани талабларига тўла амал қилади. Қўй қўзилар вақтида ўтлатилади, қишда улар қўшимча ем билан боқилади. Кундуз кунлари маълум бир маҳалда суғорилади ва қудуқ атрофларида дам олдирилади. Бўғоз совлиқларга заррача озор берилишига асло йўл қўйилмайди. Улар яйловларда алоҳида яйратиб боқилади.

Бизда ҳамма мавсумларга олдиндан пухта тайёргарлик кўрилади. Қиш учун ем-хашак жамғаришга эрта баҳордаёқ киришилади. Бунинг учун махсус бригадалар ташкил қилинади ва уларга етарли даражада ишчи кучлари ажратиб берилади. Урчитиш ва қўзилатиш кампанияларини уюшқоқлик билан ўтказиш учун барча зарур чоралар кўриб қўйилади. Бу ишлар чорвачилик мутахассислари ва тажрибакор чорвадорларнинг назорати остида ўтказилади. Ишда содир бўлган камчиликлар уларнинг маслаҳати билан ўз жойида тузатиб борилади. Шунинг учун ҳам совхозимизда ҳамма иш силлиқ боряпти, ютуқларимиз устига ютуқлар қўшиляпти.

Партия ва ҳукумат совхозимиз коллективининг меҳнатда эришган муваффақиятларини юксак баҳолади. СССР Олий Совети Президиумининг 1966 йил 22 март Фармонига асосан саккиз киши орден ва медаллар билан мукофотланди. Бу юксак мукофот колективимизни янги меҳнат зафарларига руҳлантириб юборди. Қўйқўзиларни меҳр билан боқиш ва уларнинг ўртадан юқори семизликда бўлишига эришиш чўпон-чўлиқларнинг, ем-хашак жамғариш бригадаларининг ва барча чорвачилик ходимларининг доим диққат марказида турибди. Молларни боқиш ишлари зоотехника қоидалари асосида ташкил этилганлиги туфайли ўтган йил қиш ва ёзда бир бош ҳам қўй-қўзи нобуд бўлмади, ориқламади ва касалга чалинмади. Кузда урчитиш кампанияси муваффақиятли ўтказилди, 26 минг бош совлиқнинг ҳаммаси сунъий усулда қочирилди.

Бу йил қишловга ҳар йилдагидан ҳам пухта тайёргарлик кўриб қўйилди. Қизилқум яйловларида ўтнинг яхши ўсмаганлиги ва пояси тез қотиб қолишини ҳисобга олиб, хашак ўришга барвақт киришдик. Бу билан коллективимиз икки томонлама ютди. Аввало дағал хашак планда кўзда тутилганидан анча кўп жамғарилди. Иккинчидан, хашак ўз озуқалик қимматини йўқотмаган, яъни пояси қотмаган чоқда ўриб олинди. 1800 тонна дағал хашак ғарам қилинди. Ҳозир бу озуқа моллар тунайдиган иссиқ қўралар атрофига ташиб келтирилмоқда. Шу мақсадда бир неча юк автомашинаси ажратилган. 154 та қўра ва бошқа чорвачилик бинолари ремонт қилинди. Чўпон-чўлиқларнинг, чорвачилик ходимларининг яйловлардаги 125 та турар-жойи ремонт қилиб берилди. Қишда молларга дағал хашакни майдалаб бериш учун олтита «ДКУ-1,2» агрегати ремонтдан чиқарилди. Бу машиналарда майдаланган дағал хашак емга аралаштириб молларга едирилади.

Чорвадорларнинг қиш мавсумида ташвиши ортади. Яйлов шароитида тез-тез бўлиб турадиган қаттиқ шамол ва қорбўронли кунлар қўйчибонларнинг ишини мураккаблаштириб юборади. Совхозимиз дирекцияси ва партия бюроси бунинг олдини олиш, чўпон-чўлиқларнинг ишини енгиллаштириш учун зарур чораларни кўриб қўйишди. Қудуқлардан сув механизмлар ёрдамида тортиб олинади. Совуқ пайтларда қўй-қўзилар ёпиқ қўраларда ва бошқа иссиқ биноларда сақланади. Қор-бўронлар қўй-қўзиларнинг юришига имкон бермаганлиги сабабли уларни иссиқ жойларга олиб келишга улгурилмаган кезларда моллар яйловларнинг пана жойларида тунатилади. Бундай пайтда ферма ходимларининг чўпонларга ёрдами уюштирилади. Чўпонлар ва уларга ёрдам берадиган чорвадорлар иссиқ усти-бош ҳамда пойафзал билан етарли таъминланади.

Қишда қўйлар турли касалликларга бот-бот чалиниб туриши, айниқса грипп касаллигига кўпроқ дучор бўлиши мумкин. Бу касалликнинг тарқалмаслиги учун зоотехниклар, ветеринария ходимлари қўйларнинг аҳволидан доим хабар олиб туришади. Касалликларга чалиниш хавфи бўлган қўйлар дарҳол отарлардан ажратиб олиниб, алоҳида боқилади. Қўйлар чиқариб юборилгандан кейин қўралар шамоллатилади, молларнинг тагини машиналарда тозаланиб, тўшама солинади. Қўй-қўзилар ҳар икки ҳафтада бир марта зоотехника ва ветеринария кўригидан бирма-бир ўтказилиб, эмлаб турилади. Бунинг учун зарур дориворлар келтириб қўйилган.

Беш йилликнинг иккинчи йилида янада улкан марраларни кўзлаб иш кўряпмиз. 26 минг бош совлиқнинг ҳар юзтасидан 130 тадан қўзи олишни мўлжаллаб турибмиз. Коллективимиз битта ҳам қўйнинг нобуд бўлишига, совлиқнинг бола ташлашига, ориқлаб кетишига йўл қўйилмаган вақтдагина бунга эришиш мумкинлигини яхши тушунишади. Совхозимизда қўйларнинг озгина бўлса ҳам этини йўқотишига фавқулодда ҳодиса деб қаралади ва дарҳол унинг олди олинади. Хўжалигимиз коллективи кўп йиллик тажрибасини янада такомиллаштириб, қўйчиликни ривожлантиришда янгидан-янги ютуқларга эришаверади.

М. ФОЗИЛОВ,
Бухоро областидаги «Узбекистон ССР 40 йиллиги» совхозининг бош зоотехниги.

КУЗГИ ИШЛАР КУНДАЛИГИ

ШУДГОРЛАШНИ ТЕЗДА ТУГАЛЛАЙЛИК

Куз ҳам тамом бўлди. Эртага қишнинг биринчи куни. Илиқ-иссиқ кунлар ўтиб, қишқировли кунларга кираётирмиз. Куз-қиш даврида ҳам деҳқоннинг ўзига яраша иши бўлади. Шудгорлашни тугаллаш, ариқ-зовурларни тозалаш, далага гўнг чиқариш ва бошқалар. Лекин, булардан энг муҳими шудгордир.

«Деҳқон бўлсанг шудгор қил» деган ҳикматли сўз кўп такрорланадиган бўлиб қолди. Чунки шудгорнинг афзаллиги ҳосилдорликнинг кўтарилишида, ернинг структураси яхшиланишида, солинган ўғитларнинг таъсири ошишида, ниҳоят кўкламги экиш ишларининг вақтида сифатли ўтказилишида яққол кўринмоқда. Бу йил пахтачиликда эришилган катта ютуққа бошқа агротехника тадбирлари билан бирга ўтган йил кузда шудгорлашнинг барвақт, сифатли ўтказилганлиги асосий омиллардан бўлди.

Бироқ, шуни ҳисобга олиш керакки, эрта қилинган шудгор билан кеч ўтказилган шудгор ўртасида катта фарқ бўлади. Ер музламасдан ҳайдалган ернинг тупроғи донадор бўлиб кўчади, ўғитнинг таъсири ошади. Тракторга ҳам, тракторчига ҳам осон бўлади. Музлагандан кейин ҳайдалган ерда кесак кўчиб, тупроқ ғўраша бўлиб қолади. Натижада унинг структураси ёмонлашиб, ҳосилдорлиги пасаяди.

Ҳозир республикамизнинг айрим жойларини ҳисобга олмаганда ер музлагани йўқ. Музласа ҳам остки қатлами юмшоқ. Агар ҳаво шундай кетаверса, ҳамма жойда яқин орада ерлар қаттиқ музлаши мумкин, шу сабабли шудгорлашни тез кун ичида ўтказиб олиш учун барча чорани кўриш керак. Афсуски, шудгор жуда суст бормоқда. Республикамизда ҳали ярмидан кўп майдон ҳайдалгани йўқ. Фарғона, Сурхондарё областлари ва Қорақалпоғистон АССРда суръат жуда ҳам паст.

Республикамизда ҳар куни 3,2-3,3 процент майдон шудгор қилинаётир. Ҳолбуки, деярли ҳамма пахта майдони ҳосилдан бўшаган. Хўжаликларда шудгорлашни кучайтириш учун катта имконият бор. Ёғингарчилик бўлаётгани йўқ. Гап шундаки, бу ишга жиддий эътибор берилмаётир. Кўпгина маҳаллий партия, совет ташкилотлари шудгорлаш билан яқиндан шуғулланмай, ишни ўз ҳолига ташлаб қўйганга ўхшайдилар.

Ер ҳайдашни кеча-кундуз давом эттириш барча колхоз ва совхозларда энг асосий вазифа қилиб қўйилмоғи керак. Ҳайдов тракторларининг тўхтовсиз ишлаши кўп жиҳатдан тракторчиларга яхши шароит яратиб берилишига, ёқилғи билан ўз вақтида таъминлашга, механизаторларнинг озиқовқатидан хабардор бўлиб туришга боғлиқдир. Шу билан бирга тракторларнинг техника қаровини ўз вақтида ўтказиш, бирор ерда машина бузилиб қолгудек бўлса, уни тузатиш чораларини дарҳол кўриш зарур. Токи, ҳамма жойда ҳайдов тракторлари тўхтовсиз ишласин, шудгорлаш юзасидан колхоз, совхоз, бўлим ва бригадалар бўйича кунлик графиклар тўла ва ошиғи билан адо этилсин. Хўжаликларнинг раҳбарлари тракторчилар ва трактор бригадалари иши билан шахсан ўзлари шуғулланишлари лозим.

Шу кеча-кундузда деҳқон учун шудгорлашдан кўра муҳимроқ иш йўқ. Барча куч ва техникани сафарбар этиш, яқин кунлар ичида барча ерни юқори сифатли ҳайдаб олиш лозим. Ҳайдаш олдидан ерга нормадаги ўғитни солишга алоҳида эътибор бериш, карталарнинг чала қолишига йўл қўймаслик, трактор солишдан аввал ҳар бир бўлак ерни яхшилаб тозалаш керак.

Шудгорнинг афзаллиги унинг барвақт ўтказилишидадир. Ер ҳайдашни тез кунда тугаллаб, юбилей йили мўл ҳосилига мустаҳкам замин яратайлик.

Республика областларида кузги шудгорлашнинг бориши тўғрисида 1966 йил 29 ноябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида).

Биринчи стун — областлар, иккинчи стун — бир кунда ҳайдалган ер, учинчи стун — мавсум бошидан буён.

Тошкент	3,6	71,9	Бухоро	4,0	39,9
Хоразм	3,3	63,6	Фарғона	2,7	34,1
Самарқанд	2,9	63,1	Сурхондарё	3,2	21,3
Сирдарё	3,5	55,0	ҚҚ АССР	1,1	15,0
Қашқадарё	3,3	54,4			
Андижон	4,0	46,6	Республика бўйича:	3,4	49,0

Учқўрғон районидаги Ленин номли совхознинг илғор механик-ҳайдовчилари Мамажон Аҳмедов ва Мамажон Маҳкамовларнинг ҳар бири бу йил мавсумда 120 тоннадан пахта терди. Суратда: (чапдан) М. Аҳмедов ва М. Маҳкамов ўртоқлар.

Ш. Османов фотоси.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ПЛАН-БЮДЖЕТ КОМИССИЯСИДА

Ўзбекистон ССР Олий Советининг яқинда ўтказиладиган сессиясида республика халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1967 йилги давлат плани ва давлат бюджети муҳокама қилиниши муносабати билан Ўзбекистон ССР Олий Советининг план-бюджет комиссияси министрликлар, бошқармаларнинг, меҳнаткашлар депутатлари область Советлари ижроия комитетларининг иш якунларини, уларнинг 1967 йил плани ва бюджети лойиҳаларига тааллуқли мулоҳазалари ва таклифларини қараб чиқишга киришди.

План-бюджет комиссиясининг биринчи мажлиси бўлди. Комиссия 1966 йилги халқ хўжалик плани ва давлат бюджети асосий кўрсаткичларининг бажарилиши тўғрисида республика Госплани ва Молия министрлигининг ахборотини тинглаб, шу йилнинг 12-15 декабрида енгил саноат, нон маҳсулотлари ва аралаш ем саноати, қишлоқ қурилиши, аҳолига маиший хизмат кўрсатиш министрликларининг, шунингдек Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг кинематография давлат комитети, Ўзбекистон ССР сув хўжалиги қурилиши бош бошқармаси ва Самарқанд область ижроия комитетининг ҳисоботларини муҳокама қилишга қарор берди. (ЎзТАГ).

ТАСС АХБОРОТИ

«КОСМОС-133»

1966 йил 28 ноябрда Совет Иттифоқида ернинг навбатдаги сунъий йўлдоши «Космос-133» учирилди. Йўлдошда ТАСС 1962 йил 16 мартда эълон қилган программага мувофиқ космик фазони тадқиқ этишни давом эттириш учун мўлжалланган илмий аппаратлар ўрнатилган.

Йўлдошга ўрнатилган аппаратлар нормал ишлаб турибди.

АҲД

Қишлов чорвачиликда энг масъулиятли давр ҳисобланади. Мол туёғининг тез ўсиши ва маҳсулдорлигининг ошиши кўп жиҳатдан молларни йил бўйи, айниқса, қишда яхши сақлаш ва боқишга боғлиқдир. Шунинг учун ҳам Сурхондарё область Шеробод районидаги «Коммунизм» қоракўлчилик совхози чорвадорлари чорва қишловига пухта тайёргарлик билан келдилар.

Хўжаликдаги 80 та қўра барвақт ремонт қилиниб, дезинфекциядан чиқарилди. Янгидан 8 та қўра қурилди. Қиш ойларида моллар сув ичадиган қудуқ ва булоқлар тартибга келтирилди.

Совхоз территориясида ўтўланларнинг етарли бўлмаслигига қарамай, қўраларга пландаги 9 минг 13 тонна ўрнига 9 минг 30 тоннадан ошиқ ем-хашак ташиб келтирилди. Совхознинг ўртоқ Эсон Қурбонов бошқарувчилик қилаётган 4-бўлимида 10 минг бош молни қишдан соғлом олиб чиқиш учун ҳамма чоралар кўрилган. Бу ерда пландагидан анча ошиқ ем-хашак тўпланган.

Совхоз чорвадорлари йилни яхши кўрсаткичлар билан якунлаяптилар. Муҳими шундаки, қўй ва эчкилар сони пландаги 48,5 минг бош ўрнига 50 минг бошга етказилиб, план ошириб бажарилди. Шунингдек бошқа турдаги моллар сонини ўстириш плани ҳам бажарилди.

— Хўжалигимиз, — дейди совхоз директори ўртоқ Кўчар Маматов, — 1964 йили ташкил этилган. 3-4 йил ичида совхозимиздаги қўйлар сонини ҳозирги 45600 бошдан 60400 бошга етказамиз.

С. ЗИЕЕВ.

ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТ АРАФАСИДА

ЯНГИ БОСҚИЧ

Ф. ҚЎҚОНБОЕВ,
Ўзбекистон ССР Енгил саноат министри

КПСС Марказий Комитети сентябрь Пленуми томонидан ишлаб чиқилган ва партиямиз XXIII съезди маъқуллаган иқтисодий ислоҳот ўтказиш тадбирлари энг биринчи галда экономикамизнинг асосини ташкил этувчи саноат ишлаб чиқаришини кескин яхшилайди. Партия ва ҳукуматимизнинг бу борадаги кўрсатмаларини изчиллик билан амалга ошириб келаётган енгил саноат ходимлари ўн ойлик топшириқларни муваффақиятли бажарилишини таъминладилар. Маҳсулот ишлаб чиқариш ўтган йилнинг шу давридагига қараганда 5,7 процент кўпайди меҳнат унумдорлиги эса 6,2 процент ўсди.

Шунга қарамасдан, енгил саноат ҳали аҳолининг товарларга бўлган эҳтиёжини тўла қондираётгани йўқ. 1967 йил режаларига кўра, хусусан, трикотаж маҳсулотлари 38 процент, ипак газламалар 9,2, пойафзал 5 процент кўпайтирилиши керак. Аҳоли харид қувватининг ўсиши ва енгил саноат маҳсулотига талаб кўпаяётгани саноатнинг ана шу тармоғида маҳсулот ишлаб чиқариш суръатларини тезлатишни тақозо этмоқда.

Республикада пойафзал ишлаб чиқариш аҳоли жон бошига атиги 1,3 таданга тўғри келаётир. Бу албатта, талабга жавоб бера олмайди. Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг топшириғига биноан биз мавжуд корхоналарни реконструкция қилиш ва кенгайтириш, янгиларини қуриш ҳисобига пойафзал ишлаб чиқаришни кескин оширамиз.

Кейинги йилларда республикамизда енгил саноат хом ашёси — пахта ва пилла етиштириш тобора кўпаймоқда. Бу эса ўз навбатида ип газлама ва ипак газлама ишлаб чиқаришни кўпайтириш имконини беряпти.

Бироқ ана шу тадбирлар амалга оширилганда ҳам, жами пилла ҳосилининг қайта ишлаб улгуриш қийин. Шу боисдан Хоразм ва Қашқадарё областларида пиллакашлик фабрикалари қуриш масаласини тезроқ ҳал қилишимиз керак. Машҳур хонатласимизга ҳамма жойда жуда катта талаб сезиляпти. Бу — Қўқон ва Наманган шаҳарларидаги шойи тўқиш фабрикаларининг ҳам қувватини ошириш ва реконструкция қилишни талаб этади.

Саноатни планлаштириш ва иқтисодий рағбатлантиришнинг янги усулига ўтказиш беш йиллик планни муваффақиятли бажаришда муҳим омил бўлади. Иқтисодий ислоҳотнинг дастлабки натижалари бу муҳим тадбир қанчалик наф келтиришини аниқ кўрсатмоқда. Планлаштириш ва иқтисодий рағбатлантиришнинг янги системасига республикада биринчи бўлиб ўтган Тошкентдаги «Учқун» тўқимачилик-галантерия фирмаси топшириқларни муваффақиятли бажармоқда, техникавий-иқтисодий кўрсаткичларнинг яхшиланишига эришмоқда. 1967 йилнинг январидан эса ип-газлама, пиллакашлик ва трикотаж корхоналарининг бутун-бутун тармоқлари янги системага ўтади. Министрлик бу соҳада корхоналарга катта методик ва амалий ёрдам кўрсатаётир.

Иқтисодий ислоҳот шароитида коллективларнинг манфаатдорлиги ишлаб чиқаришнинг самарадорлигига боғлиқ бўлиб қолади. Бу эса, асосий ишлаб чиқариш фондларидан яхшироқ фойдаланишни талаб этади. Ишлаб чиқаришнинг қай савияда уюштирилиши, механизмларнинг бекор туриб қолиши ва ускуналар унумдорлиги, меҳнат унумдорлиги, ассортимент структураси, ишлаб чиқарилган маҳсулотнинг сифати ва бошқа факторлар фондлардан фойдаланишга ўз таъсирини ўтказади. Шуни айтиб ўтиш керакки, кейинги беш йил ичида асосий фондлар 52 процент ўсди. Ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш эса 24 процент кўпайди. Кўриниб турибдики, фондлардан фойдаланиш анча оқсаб қоляпти, бунга эса янги ишга туширилаётган қувватлар, ускуналар қимматга тушаётгани сабаб бўлаётир.

Мана бир неча мисол. Минутига 200 марта айланадиган «АТ-100» тўқув станоги 435 сўм туради. Унга қараганда анча янги, минутига 240 марта айланадиган «АТ-100-5» тўқув станогининг нархи эса 920 сўм. Шундай қилиб десангиз, ускуналар унумдорлиги 20 процент, нархи эса икки баравардан кўпроқ ошяпти.

Тикувчилик корхоналарида эса, янги ускуналар баҳоси эскиларига қараганда 5-6 баравар ошиб кетяпти. Меҳнат унумдорлиги эса 30 процент ўсяпти, холос. Шу ўринда яна бир мисолни кўриб ўтайлик. Кейинги йилларда пилла ўрайдиган автоматларнинг баҳоси 18780 сўмдан 36 минг сўмга кўтарилди. Бу, ана шу ускуналар нархи икки баравар кўпайиб кетди, демакдир. Бизнингча, юқори ташкилотлар ускуналарнинг нархини уларнинг иш жараёнидаги иқтисодий кўрсаткичларига қараб ўзгартиришни назорат остига олсалар, мақсадга мувофиқ бўларди.

Кадрларни жой-жойига қўйиш, уларнинг малакасини ошира бориш, қулай маданий-маиший шароит яратиб бериш ҳам ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишнинг муҳим омилидир. Эътироф этиш керакки, ишчилар қўнимсизлиги сингари ачинарли фактлар ҳамон давом этаётир. Бу эса, ишлаб чиқариш қувватларидан тўла фойдаланиш, маҳсулот сифатини оширишга салбий таъсир кўрсатаётир. Эндиликда бундай ачинарли ҳолга узил-кесил барҳам бермоқ керак.

Шуни назарда тутиб бу йил министрлик 684 ўринли болалар муассасалари, 32 минг квадрат-метр ҳажмдаги уй-жой биноларп қурилишини давом эттирмоқда. Келгуси йили эса, 6 та 1400 ўринли болалар муассасалари, 10400 ўринли ётоқхоналар қурилиши мўлжалланаётир. Аммо, маҳаллий Советларнинг кўмагисиз ишчи ва хизматчиларни уй-жой билан тўла таъминлашнинг уддасидан чиқолмаймиз. Маҳаллий Советлар буни эътиборга олишлари зарур.

Маҳсулот сифатини ошириш янги иқтисодий ислоҳотнинг энг муҳим факторларидан бири саналади. Шунинг учун кийим-кечак ҳамда пойафзалнинг сифатини яхшилаш, ассортиментини кўпайтиришга алоҳида диққат қилаётирмиз. Аммо, айрим корхоналар ҳамон сифатсиз маҳсулот ишлаб чиқаришяпти. Оқибатда, бу савдо ташкилотларининг қатъий эътирозига сабаб бўлаётир. Министрлик ана шундай камчиликларга барҳам бериш тадбирларини амалга оширмоқда.

Янги техникани ишлаб чиқаришга жорий этиш меҳнат унумдорлигини, шубҳасиз, кескин оширади. Шунинг учун ҳам корхоналарни замонавий ва унумдор ускуналар билан жиҳозлашга алоҳида эътибор беряпмиз. Бироқ, бу борада жиддий қийинчиликларга ҳам дуч келаётганлигимизни айтиб ўтмоқ керак. Масалан, «Юлдуз» фирмаси учун 50 та пресс зарур бўлгани ҳолда, атиги иккита ана шундай ускуна олдик, холос.

Янги техникани жорий қилиш борасида ҳам жиддий чалкашликлар ҳукм сурмоқда. Қўқондаги пайпоқ-тўқув комбинатида ишлатилаётган «НОР-18» автоматларининг жиддий конструктив камчиликлари бор, унда тўқилган пайпоқларга талаб деярли йўқ ҳисоб. Ана шу эски ускуналар ўрнига замонавий, юксак ишлаб чиқариш қувватига эга бўлган дастгоҳлар ўрнатиш пайти келди. Биз бу талабларни Иттифоқ Енгил саноат министрлиги олдига қўйганмиз.

Хўжалик йилини ҳамма жабҳаларда муваффақиятли якунлашга интилаётган енгил саноат ходимлари Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги ва доҳиймиз Владимир Ильич Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги шарафига фидокорона меҳнат қилиб, ютуқларимизни кўпайтиришга бундан кейин ҳам самарали ҳисса қўшавередилар.

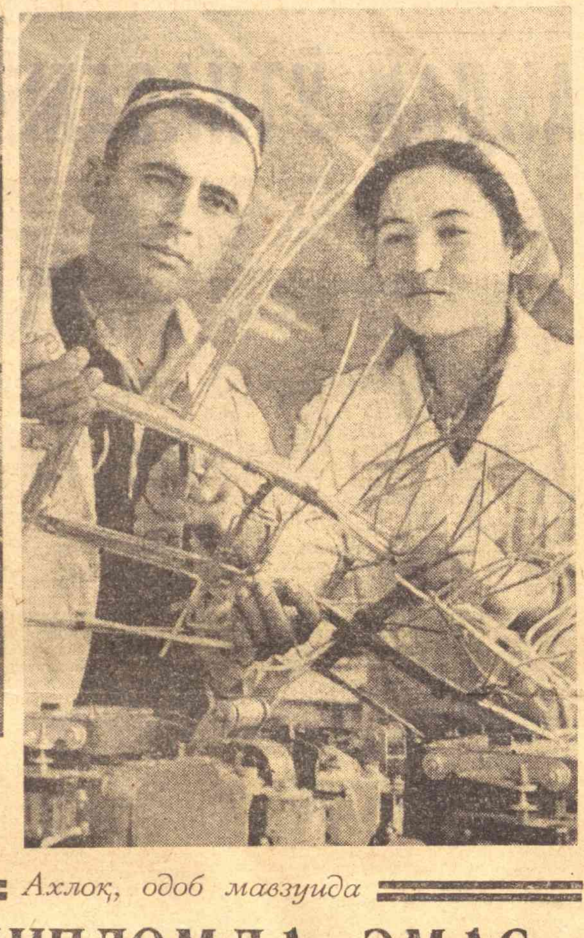

Биринчи суратда Оҳангарондаги «Сантехлит» заводининг зарбдор ишчиси Мария Давидова тасвирланган. У кундалик топшириқларини системали равишда ошириб бажараётир. Андижондаги «Электроаппарат» заводи корхоналар, қурилишлар ва ирригация иншоотларида қўлланиладиган мураккаб электр аппаратуралари ишлаб чиқаради. Иккинчи суратда эса ана шу корхонанинг пешқадам мастери Файзулла Қурбонов ва илғор монтажчи Мақсуда Камолова ўртоқларни кўриб турибсиз.

В. Сироткин ва **И. Глауберзон** фотолари.

НАМУНАЛИ ХИЗМАТ

Аҳолининг хилма-хил талабларини қондириш маиший хизмат ходимларининг энг муҳим бурчидир. Буни яхши англаган Калинин район маиший хизмат комбинатининг аҳил коллективи аҳолига хизмат турларини тобора кўпайтирмоқда. Комбинат ташкил топганига бир ярим йил ҳам бўлгани йўқ. Шу вақт ичида у кенг тармоқ отди. Ҳозирги вақтда комбинатнинг 174 жойда пункти бўлиб, меҳнаткашларнинг турли талабларини бажаряпти.

— Комбинатимиз райондаги 20 та колхоз ва бир неча совхоз бўлимларида, Келес, Қўйлиқ ва Собир Раҳимов номли микрорайонларда яшовчи аҳолига хизмат қилади, — дейди маиший комбинат директори Т. Норматов. — Сергелида янгидан хизмат пунктлари ташкил этяпмиз. Ҳозирча бу ерда ихтисослаштирилган комплекс бригадалар ишлаб турибди.

Коллектив аъзолари аҳолига хизмат кўрсатиш топшириқларини муттасил ошириб бажараётгани туфайли учинчи квартал якунлари бўйича социалистик мусобақада ғолиб чиқиб, Тошкент область ижроия комитети ва область касаба союзлари Советининг кўчма Қизил байроғи ва пул мукофотини олишга муваффақ бўлдилар. Бунда А. Маърупов, Т. Мамаюсупов, И. Ҳайитов, К. Воҳидов ўртоқлар бошлиқ бригадаларнинг ҳиссаси катта бўлди. Комбинат коллективи йиллик топшириқни 25 декабргача бажариш учун курашни қизитиб юборди.

А. АБДУФАТТОҲОВ.

Ахлоқ, одоб мавзуида

ГАП ДИПЛОМДА ЭМАС...

ГАЗЕТХОНЛАР ДАВРАСИДА

Жанжал арзимаган олхўридан чиқди. Қамбар хола мураббо пишираман, деб ярим пақир олхўри териб олиб, балога қолди. Қилдан қийиқ ахтариб юрган Шарофат оғзига келган сўзлар билан қайнонани ҳақорат қилаверди.

— Ҳай, болам, олхўрини терсам, ўзимизнинг ҳовлидан терибман. Ўғил ўстириб, шунга ҳам ҳаддим сиғмасмикин?

— Ҳаддинг сиғмайди. Сенинг ўша саводсиз ўғлингни мана мен боқяпман, — Шарофат икки қўлини белига тираб, кекирдагини чўзди. Жанжал авжига чиқди.

Фарғона район, Ёрмозор қишлоғидаги 20-уйда куппа-кундузи бўлган бу жанжал қўни-қўшниларни ранжитди.

Қўни-қўшниларнинг айтишича, бу уйда ора кунда қайнона келиннинг машмашаси. Келин дипломи борлигини пеш қилиб, қайнонани менсимай, унинг жиғига тегаверади.

Шарофат келин бўлиб тушганда ким биринчи бўлиб йўлларига бахт поёндозини ёзганини, «олий маълумотли» қўлларини совуқ сувга урдирмай, ишдан келгунича мазали таом ҳозирлаб келтириб қўйганини, ким ҳали туғилмаган гўдакчасига атаб жажжи кўйлакчалар тикканини ва беш боласини севиб, ардоқлаб катта қилганини наҳот унутган бўлса.

Шарофатхон, ошнинг таъми туз билан, инсоннинг одоби сўз билан дейдилар. Бўлар-бўлмас иғво билан қайнонага айб тақаш ўрнига, унинг дилига йўл топиб, аҳил-тотув яшасангиз, олам гулистон эмасмиди? Олий маълумотли бўлиш осондир, лекин инсон бўлиш қийин гап. Биргина қариянинг еб-ичгани қаёққа ҳам борарди?

Унинг ўғлини — ёстиқдошингизни бир умр камситиб келяпсиз. Шофёрлик ҳам ўзига яраша шарафли касб, усиз узоғингиз яқин бўлмайди. Бизнинг диёримизда ҳар қандай касб кишиси ҳам бир хил эъзозланишини наҳот билмасангиз. Кейин, уни ўзингиз билиб-кўриб турмуш қургансиз. Онаси ва хотинининг ғалвасидан чарчаган Убайдулло эса аламини ичкиликдан оладиган бўлди. Оиладан файз кетди. Қўни-қўшнилар ҳам безор бўлишди. Бунга чек қўйиш керак.

С. МАҲМУДОВА,
Фарғона.

ЯРАШАРМИКИН?

Яқинда кўнгилни ранжитувчи бир ҳодисанинг гувоҳи бўлдим. Еш-яланг дўстларим билан кўчада чақчақлашиб турсак, олдимиздан икки дружиначи оёқда туролмайдиган мастни етаклаб ўтиб қолишди. Маст ўзини у ёқдан бу ёққа ташлар, куракда турмайдиган сўзлар билан атрофдагиларни ҳақоратлар эди. Кишилар унинг бақириб-чақиришларидан нафратланишди. Касбим газетачилик бўлганлиги учун дружиначилар билан бирга Чинобод участка милициясининг идорасига кирдим. Жамоатчилик ҳурматини менсимаётган бу шахс Сиза қишлоқ Советига қарашли 55-мактаб директори, коммунист Асқарали Расулов экан.

Мен бу ўринда шуни айтиб ўтмоқчиман. Болаларга коммунизм қурувчисининг ахлоқ кодексини ўргатаётган, ёш бўғинни коммунистик руҳда тарбиялаётган совет педагогига бу шармандали қилиқ ярашармикан?

Бола одобни ота-онасидан ҳамда мактаб ўқитувчиларидан ўрганади. Демак, ўқитувчи биринчи навбатда аъло хулқли, камтарин, одобли бўлиши, ўқувчиларга ўрнак кўрсатиши керак.

Хўш, Асқарали Расулов нима учун бир эмас бир неча марта ичиб олиб кўпчилик олдида одобсизлик қилди? Бунга унинг коммунистик виждони қандай йўл қўйди? Аввало бунга сабаб Асқаралининг енгилтаклиги, беғамлиги, қолаберса район халқ маорифи раҳбарларининг коммунистик тарбия масаласида ўқитувчилар билан қониқарсиз иш олиб бораётганидадир.

Бу қилиқ Асқаралига ярашармикин?

Ш. АБЛАЗИЗОВ,
Балиқчи районидаги «Ғалаба» газетасининг ходими.

ҚИШЛОҚ ҚУРИЛИШ ИНДУСТРИЯСИ

Хоразм областидаги колхозлараро олти қурилиш ташкилотининг ҳаммаси ҳозир бинокорлик материаллари ишлаб чиқарадиган ўз корхоналарига эга. Лекин замонавий посёлкалар қуриш ва хуторларни тугатиш соҳасида катта ишлар олиб борилаётганлиги муносабати билан бу корхоналарнинг техника билан таъминланиши талабга жавоб бермай қолди.

Хоразм областида янги йирик зона саноат базалари ташкил қилинмоқда. Шундай базалардан бири Урганч яқинида қурилмоқда. Бу ерга темир йўл изи келтирилди, омбор биноларининг пойдеворлари қурилмоқда. Бу ерда икки йил давомида ихтисослаштирилган цех қуриш кўзда тутилади. Бу цех йилига уч минг кубометргача темир-бетон конструкциялар ва олти ярим минг кубометр бетон ишлаб чиқариш қувватига эга бўлади. Арматура, дурадгорлик ва арракашлик корхоналари, буғлантириш камераси ва механик устахоналар цех билан ёнма-ён қад кўтаради.

Шоботда ҳам қишлоқ қурилиши районлараро базаси қурила бошланди.

Фан оламида

КОИНОТ АБАДИЙМИ?

Макс ГАНТЕР

Инсон деб аталадиган кучсиз мавжудотлар ёруғ бериб турган юлдузлар ва қопқора фазонинг кўз илғамас бепоёнлиги, унинг унча катта бўлмаган тошлоқ парчада жойлашганига аниқ жавоб топишга ҳаракат қиладилар. Улар ўз планеталари айланаётган ана шу юлдузли бўшлиқни Коинот деб атайдилар. Улар бу ҳақда жуда кўп нарсаларни билиб олиш учун ҳаракат қилганлари билан жуда ҳам оз нарсаларни биладилар. Хўш, Коинот қандай пайдо бўлган? Унинг тақдири нима бўлади? Коинотнинг ўзи нима?

ТОБОРА ОЛДИНГА

Кейинги беш йил ичида инсон кўзи ва мияси кутилмаганда Коинотнинг бутун чегараларига тенг келадиган даражага эришди. Бақувват телескоплар ва бошқа янги ускуналар яратилиб, улар инсон чиқа олмайдиган атмосферадан ҳам юқори кўтарилди. Жуда кўп миқдорда янги ахборотлар ва ажойиб фактлар тўпланди, янги фикрлар айтилди.

Коинот тўғрисида кишининг билимлари, олдингидек ҳозир ҳам унинг электр магнит нурланиши, унинг узоқ-узоқларда жойлашган юлдузлар ва галактикадан Ерга етиб келишини кузатиш ва анализ қилиш қобилиятига боғлиқдир. Қирқинчи йилларгача астрономлар фақат юлдузлар тўғрисидаги маълумотлар — кўзга кўринадиган ёруғликнинг электр магнит нурланишларидан бирини ўрганиша олар эди. Бу даврда улар Ер сатҳига юлдузларгача бўлган бўшлиқдан етиб келадиган нурланишнинг бошқа бир формасини — радио нурланишни қўллана бошладилар. Дастлабки унча катта бўлмаган радио телескоплар осмондаги жисмларни «кўра бошлади». Бу жисмларни оптик телескоплар кўра олмас эди. Радиотелескоплар жуда ҳам суст радио шовқинларни эшита бошлади, хира юлдузлар ва илгари киши билмаган бошқа объектларни оча бошлади.

Кейинги ўн йил мобайнида Австралиядаги Крест Миллс радиотелескопига ўхшаган бақувват радиотелескоплар яратилди. Бу телескоплар узоқ-узоқларда туриб бизга нурларни юборадиган, радиотўлқинлар тарқатадиган нарсаларни жуда аниқ «кўра оладиган» бўлди. Оптик телескоплар ҳам кейинги ўн йил ичида анча мукаммаллаштирилди. Улар ҳам бўшлиқлар ва вақтлар оша кўриш қобилиятига эга бўлди. Калифорниядаги Паломар тоғида ўрнатилган дунёдаги энг йирик оптик телескоп 1950 йилда дастлабки фазо суратларини тақдим этди ва астрономик кузатишларнинг йирик маркази бўлиб қолди. «Паломар телескопи ва бошқа янги аппаратлар ёрдамида,— дейди Принстон университетидан астроном Мартин Шварцшильд. — эндиликда илгаригига қараганда икки баравар кўп нарсани кўришимиз мумкин. Математика тили билан айтганда, эндиликда биз Коинотни бундан йигирма йил аввалгига қараганда тўрт баравар яхшироқ кўрамиз».

Бироқ, оптик астрономия учун жиддий қийинчиликлар туғилмоқда. Атмосфера нур ва радио тўлқинларидан ташқари барча нурланишларни акс эттириб туради. Бу ҳолат астрономларни илмий аппаратларни атмосферадан ҳам юқори кўтаришга мажбур этди. Масалан, астроном Шварцшильд ва «Перкин-Элмер корпорейшн» махсус телескоп яратиб, уни гигант аэростат ёрдамида атмосферанинг энг юқори қатламига чиқаришга муваффақ бўлдилар. Уч ярим тоннадан кўпроқ оғирликдаги бу ажойиб ускуна илгари астрономлар ололмаган ахборотларни етказиб берди. Жумладан, «аэростатдаги кўз» ўтган йили узоқда жойлашган юлдузлардан келадиган ва атмосферада деярли тўла йўқолиб кетадиган инфракс нурлари — нурланишни текшираркан, айрим гигант «қизил юлдузлар» устида худди ер устидаги каби сув буғлари борлигини аниқлади.

УЧ МУАММО

Инсон Коинотни яхшироқ кўриши мумкин бўлди; кейинги икки-уч йил ичида Коинотнинг ҳажми, келиб чиқиши ва келажаги тўғрисидаги асосий муаммоларни текшириш имкони туғилди.

Уч асосий муаммо кўндаланг бўлиб турибди. Биринчиси, бундан йигирма йил муқаддам Фред Койл, Герман Бонд ва Томас Голд томонидан айтилган бўлиб, уларнинг фикрича, Коинот доимо мавжуд бўлган. У ҳозир қандай бўлган бўлса, доимо шундай бўлиб келган ва бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолади. Бўшлиқни, яъни «у ёқдан бу ёққа чопиб юрувчи» галактикалар орасидаги бўшлиқни тўлдириш учун энергиядан доимо янги модда вужудга келиб туради. Янги вужудга келган модда доимо уйғунлашиб, янги юлдузлар ҳамда галактикаларни вужудга келтиради. Шундай экан, Коинот борган сари кенгаяверади. Коинот мислсиз даражада улкан бўлиб, бу «очиқ система» чегарасиз, «тобора номаълум узоқликка» ёйилаверади.

Бундан 40 йил муқаддам бельгиялик астроном Жорж Леметр томонидан таклиф қилинган гипотеза одатда катта портлаш назарияси деб аталади. У шундан иборатки, биз кечалари кўрадиган манзара қачонлардир яхлит бўлган, кўз илғамас улкан модданинг маълум бир жойда турган «парчаси» эмиш. Бу моддалар ёки энергия бўлиши мумкин. Унинг фарқи йўқ. Агар у модда бўлса, улар чидаб бўлмас даражада — Цельсий бўйича 10 миллион градусгача ёки ундан ҳам кўпроқ қизитилган — биз умримизда кўрмаган иссиқликдаги моддалар бўлиши мумкин. Бу парчалар портлаб, бугун биз кўриб турган ва кенгайиб бораётган Коинот пайдо бўлган. Галактикаларнинг бир-биридан узоқлашиш тезлигини ва улар ўртасидаги масофани ҳисоблаб кўриб, бу назариянинг тарафдорлари бўлган астрономлар ана шу портлаш бундан 13 миллиард йил илгари юз берган деб тасдиқлайдилар. Бу назарияда келтирилган важлардан бирига қараганда, галактикалар умрбод бир-биридан қочиб юришади. Оқибат натижада шуни айтиш керакки, бу назария ҳам Коинотнинг абадий эканлигини тасдиқлайди.

Учинчи муаммо катта портлашнинг ажратиб олинган бир таркибидан иборатдир. Унинг тарафдорлари (улар орасида Паломардаги обсерватория раҳбари Сэндейдж ҳам бор) бундан миллиардлаб йиллар илгари портлаш юз берганига қўшиладилар. Бироқ, улар бошқа портлашлар ҳам юз берган ва шунга ўхшаш портлашлар келажакда ҳам юз бериши мумкин деб ҳисоблайдилар. Уларнинг назариясига биноан галактикалар ҳозир турли томонга қочиб юришади. Бироқ, бу процесс ўзаро тортиш кучи билан тўхтатиб турилади. Қачонлардир, бу ҳаракат тўхтайди ва галактикалар бир-бирига яқинлаша бошлайди. Тахмин қилишларича, оқибат натижада тахминан 70 миллиард йилдан кейин бутун Коинот яхлит «парчага» — энергияга айланади. У сўнгра гравитацияни йўқотиб қўйиши ва энергиянинг у ёки бу шаклида тарқалиб кетиши мумкин. Ёки моддаларнинг ичидаги босим бундай ҳодисани тўхтатиб қўйиши мумкин. У ҳолда бутун цикл бошқатдан такрорланади — портлаш юз беради. Бу назария туғалланмаси ёки чегараси бўлган «ёпиқ система» тўғрисидаги ғоя билан боғланади.

Кейинги йилларгача бу назарияларни текшириб кўриш мумкин бўлмаган эди. Бироқ, кузатишнинг энг янги усуллари ва бу соҳада жуда катта ҳисоблаш қобилиятига эга бўлган электрон-ҳисоблаш машиналаридан фойдаланиш натижасида Коинот тўғрисидаги назарияни аниқ баҳолаш имкони туғилди. Ўтказилган ҳисоблашлар Коинотнинг доимо мавжудлиги тўғрисидаги назария қолган иккаласига қараганда ҳақиқатга мос келмайди деб тахмин қилиш имконини бераётир. Бирор икки йилдан кейин астрономлар балки қолган иккита назариядан бирини танлаб олишар ёки бошқа бирор янги назарияни тавсия қилишар.

Унча катта бўлмаган осмон бўшлиқларини ўлчаш учун фойдаланилаётган тригонометрик ёки бошқа усуллар билан фазо бўшлиқларини ўлчаш мушкул. Астрономлар спектограф деб аталадиган асбоблардан фойдаланишга мажбур бўлмоқдалар. Бу асбоб фазодан

Қачонлардир Ой сатҳидан биз ўз планетамизни мана шундай ҳолатда кўрамиз. Америка космик станцияси «Лунар орбитер» Ой сатҳини айланиш пайтида 385 минг километр баландликда Ернинг Қуёш билан ёритилган қисми ана шундай суратга олинган.

келган нурларни қора ва нурли линиялардан спектрларга тарқатиб туради. Астрономлар ана шу спектрлар ёрдамида Коинотнинг турли томонга кўчиб туришини аниқладилар.

СИРЛИ ЮЛДУЗЛАР

Олтмишинчи йилларгача астрономлар ерга етиб келадиган бир неча миллиард ёшдаги нурларни ўрганишарди. Лекин Коинотнинг ташқи кўринишига ўхшаш бўлган «чегарасини» топиша олмасди. Бироқ, 1963 йилда Калифорния технология институтининг астрономи Маартен Шмидт осмонда янги объектни топди. У олимларни ҳайратга солмай қўймади.

Радио сигналларни ўн йилдан кўпроқ вақтдан бери ўрганаётган астрономлар бир неча ўнлаб юлдузлар миллионлаб бошқа юлдузларга қараганда анча кучли радио сигналлар юбориши билан қизиқиб қолдилар. Оптик телескопларда бу шовқинли объектлар ҳаворанг оқ доғлар каби кўринарди. Олдин улар Галактикамизнинг бирор чеккасида жойлашган нурсиз юлдузлар бўлса керак деб тахмин қилинди. Бироқ, уларнинг жуда кучли радио нурланиши одатдан ташқари эди. Бу нурлар таркибида бошқа юлдузларникига қараганда ультра бинафша нурлар кўпроқ эди. Спектрлар эса кўринмасди. Жуда узоқда жойлашган нур манбаидан олинган спектрни аниқлаш жуда қийин эди.

Шмидт бу топишмоқни Паломардаги телескоп ёрдамида ечишга ҳаракат қилди. У Кембридж университети томонидан рўйхатга олинган 3С-273 юлдузни текшира бошлади. Спектрал тадқиқотлар шуни кўрсатдики, 3С-273 биздан (ёки биз ундан) секундига 31 минг миль тезлик билан узоқлашади. Бу нур тезлигининг олтидан бир қисмига баравардир. Шмидт юлдузгача бўлган масофани ҳам ҳисоблаб чиқди. У 2 миллиард нур йилига — 12000000000000000000000 милга тенгдир.

Шмидт ва унинг институтдаги ҳамкасби Жесс Гринштейн бу ҳисобларнинг тўғрилигини текшириш мақсадида бошқа яна бир юлдуз — 3С-48 га мурожаат қилдилар. Улар бу юлдуз ҳақида билган маълумотлар янада қизиқарли бўлиб чиқди. Унинг узоқлашуви 3С-273 га қараганда тахминан икки баравар ошиқ, унгача бўлган масофа эса 4 миллиард нур йилига тенг эди.

БЎШЛИҚ ВА ВАҚТ

Астрономларга анча мураккаб, лекин бир-бирига ўхшаш ҳисоблар ҳам Коинот тўғрисида бир мунча ҳикоя қилиб бериши мумкин. Агар унинг кенгайиши бугун ҳам худди миллиардлаб йиллар илгари бўлган тезлик билан давом этаётган бўлса ёки жуда секин давом этаётган бўлса, у ҳолда бу галактикалар умрбод бир-биридан қочиб юради деган маънони билдиради. Улкан портлаш тўғрисидаги назария тасдиқланади. Агар Коинот ҳозир анча секинлик билан тарқалаётган бўлса, у ҳолда галактика маълум бир даврда ҳаракатдан тўхтайди ва орқага қараб ҳаракат қилиш ёки тахмин қилишларича, пульсланувчи Коинот тўғрисидаги назария тасдиқланиши мумкин.

Охирги йилларгача астрономлар Коинотнинг кенгайиш тезлигини ўлчаш учун узоқ ўтмишга мурожаат қилиша олмасди. Бироқ, эндиликда улар бундан 9 миллиард йил илгари рўй берган ҳодисаларни билишмоқда. Ҳозирча астрономлар юзга яқин квазарларни топишди. Булар ҳали аниқ ҳисоблар қилиш учун етарли эмас. Бироқ, 1965 йилда осмонда янги бир жисм топилди. У доғал рангли ва кучли ультра бинафша нурларига эга бўлган оқиш доғ бўлиб, ҳеч қандай радио сигналлар юбормайди. Сэндейдж Паломарда квазарларни ўрганар экан, ўнлаб ана шундай жисмларга дуч келди. Олим уларнинг спектрларини ипидан игнасигача ўргана бошлаган пайтда бир неча миллиард йил ўтмишга мурожаат қилаётганлигини сезиб қолди. Жисмлардан бири нур тезлигининг саккиздан етти қисмига тенг тезликка эга эди. Бу 6 миллиард нур йилига тенг демакдир. Бу жисмлар «ҳаворанг юлдузсимон галактиклар» деб аталди. Квазарларга ўхшаб улар жуда катта миқдорда нур ажратади ва мислсиз катта бўшлиқ ва вақт оша кузатишлар олиб боришга имкон беради. Сэндейджни ҳайратга солган нарса яна шуки, бу юлдузсимон галактикалар квазарларга қараганда деярли юз баравар кўп эди. Улар Коинотнинг ҳажмини аниқлашга ишонч бағишлайди.

Вақт — Коинот сирларининг бошқа бир томонидир. Эйнштейннинг айтишига қараганда, вақт бўшлиқ ва ҳаракатда вужудга келадиган тасаввурдир. Сиз Коинотга нисбатан қанчалик тез ҳаракат қилаётган бўлсангиз, вақт сиз учун шунчалик секинлик билан ўтаётганга ўхшайди. Жуда узоқ планетага учиб кетган астронавт Ерга минглаб йил ўтгандан кейин қайтиб келиши мумкин, бироқ, у бор-йўғи ўн йилгагина қарийди.

«ЗА РУБЕЖОМ».
№ 45. 1966 йил.

ВЕНГРИЯ СОЦИАЛИСТИК ИШЧИ ПАРТИЯСИНИНГ IX СЪЕЗДИ

Ўртоқ ЯНОШ КАДАР докладининг баёни

БУДАПЕШТ, 28 ноябрь. (ТАСС). Венгрия Социалистик ишчи партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Янош Кадар Венгрия Социалистик ишчи партиясининг IX съездига қилган ҳисобот докладида айтдики, ўтган тўрт йил мобайнида партиямиз VIII съезд қарорлари асосида ишлади ва ўзининг тарихий вазифасига мувофиқ, венгер халқининг бунёдкорлик ишига раҳбарлик қилиб келди.

Янош Кадар халқаро вазиятни тавсифлаб жаҳон социалистик системасидаги 14 мамлакатнинг иқтисодий ва ҳарбий қуввати ўсганлигини кўрсатиб ўтди. Докладчи бундай деди: бироқ, шу нарса тўғрисида ҳам индамай ўтиб бўлмайдики, ҳозирги вақтда бирлик бўлмай турганлиги жаҳон социалистик системасининг авж олган ва енгилмас кучларини тўла равишда намоён қилишга тўсқинлик қилмоқда. Хитой раҳбарларининг ҳозирги бузғунчилик сиёсати қандай ниятлар билан ўтказилаётган бўлмасин, амалда бу сиёсат империалистларга ёрдам бермоқда. Социалистик мамлакатларнинг бирлиги вақтинча бузилганлиги империалистларга муайян тактик имкониятлар берди, лекин бизнинг тарихий давримиз капитализмдан социализмга ўтиш даври эканлигини ўзгартира олмади.

Биз, деди Янош Кадар, Вьетнам Демократик Республикасининг ва Жанубий Вьетнам миллий озодлик фронтининг ҳаққоний талабалари ва курашларини қўллаб-қувватламоқдамиз. Агрессияга қарши курашаётган Вьетнамга сиёсий, дипломатик, иқтисодий ва ҳарбий ёрдам бермоқдамиз. Вьетнамга ёрдам кўрсатиш ҳар бир халқнинг ҳамда ўз халқи ва ялпи тинчликнинг тақдири учун масъулиятни тушунган барча кишиларнинг маънавий бурчи, деб ҳисоблаймиз. Хитой раҳбарлари бунга қарши чиқмоқдалар, лекин Вьетнамга биргаликда ёрдам ташкил қилишни ҳеч сўзсиз зарур деб ҳисоблаймиз.

Янош Кадар Европадаги хавфсизликка ва Германия Федератив Республикасининг милитаристик, реваншчилик сиёсатига тўхталиб, Варшава шартномасида қатнашувчи давлатлар сиёсий маслаҳат комитети Бухарестда ўтказилган кенгашининг катта аҳамиятини уқтириб ўтди.

Совет Иттифоқи билан, шунингдек ўзимизнинг бевосита иттифоқчиларимиз — Варшава шартномасининг ҳамда Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг аъзолари бўлган социалистик давлатлар билан ҳамкорликни жуда яхшилаб мустаҳкамлаш ва ривожлантириш биз учун алоҳида аҳамиятга эга, деди сўнгра докладчи.

Совет Иттифоқи — Улуғ Октябрь Социалистик Революциясининг Ватани ва фарзандидир, Лениннинг ғоявий меросини энг садоқат билан сақлаб келаётган мамлакатдир. Шу сабабли у халқаро ишчилар синфининг, жаҳон социалистик системаси мамлакатлари ва халқларининг, бутун дунёдаги барча антиимпериалистик кучларнинг ва тинчликсевар кишиларнинг энг қудратли ва энг мустаҳкам таянчидир.

Янош Кадар ижтимоий ривожланиш ва синфий муносабатларнинг шаклланиши масалаларига тўхталиб бундай деди: ижтимоий ривожланишнинг асосий масаласи тўғрисида VIII съезд Венгрияда социалистик жамият негизлари қурилиб бўлганлигини, бунинг натижасида биз ривожланишнинг янги босқичига, тўла социалистик жамият қуриш босқичига қадам қўйганлигимизни таъкидлаб ўтди. Марказий Комитетнинг фикрича, кейинги тўрт йил мобайнида ижтимоий муносабатлар партия VIII съезди кўрсатиб ва белгилаб берган йўлда ривожланиб борди.

Биз иккинчи беш йиллик планда ўз олдимизга қўйган мақсадларга асосан эришдик.

Учинчи беш йилликнинг тахминларига мувофиқ, миллий даромад 19-21 процент кўпаяди. Планга кўра беш йил ичида саноат ишлаб чиқариши 32-36 процент, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши эса 13-15 процент кўпайиши лозим.

Сўнгра Янош Кадар жамиятнинг ғоявий-сиёсий раҳбари бўлган партия тўғрисидаги масалага ўтиб, бундай деди: партия ўз фаолиятида ишчилар синфининг революцион назариясига, марксизм-ленинизмга амал қилиб келмоқда. Ҳозир партиянинг 584.849 аъзоси ва кандидати бор. Бизнинг партиямиз, деди у, ғоявий ва сиёсий жиҳатдан яхлит партиядир.

Венгрия Социалистик ишчи партияси социалистик мамлакатларнинг ва коммунистик партияларнинг принципиал негизда жуда яқиндан ҳамкорлик қилишлари керак, деган фикрда қатъий турибди.

Биз революцион ишчилар ҳаракати сафларининг бирлигига путур етказадиган ҳар қандай қадамни қораламоқдамиз. Ҳозирги вақтда Хитой раҳбарларининг гегемонликка интилаётганликлари, советларга қарши бузғунчилик ишлари энг катта зарар етказмоқда.

Биз интернационалистлармиз, деди Янош Кадар, шунинг учун ҳам Хитой раҳбарларининг советларга қарши бу йўлини, коммунизмга қарши бўлган бу идеясини қатъиян рад қиламиз, миллатчиликни ва унинг социализмга қарши бўлган ҳамма кўринишларини қатъиян рад қиламиз.

Кейинги икки йил ичида халқаро коммунистик ҳаракатда бирликка, бузғунчиларни яккалаб қўйишга интилиш кўп даражада кучайди ва авж олди. Коммунистик ва ишчи партияларнинг кенг кенгашини чақириш учун шароит етилмоқда. Венгрия Социалистик ишчи партияси кенгаш бўлсин, деган ният билангина эмас, балки бирлигимиз, жипслигимиз мустаҳкамлансин ва кенгайсин, деган мақсадда кенг кенгаш чақириш керак, деган фикрнинг тарафдоримиз. Биз аввало, Вьетнамга ёрдам масаласида ва умуман ялпи душманимиз бўлган империализмга қарши курашда ҳаракат бирлиги бўлишига эришмоқчимиз. Империализмни қуруқ лаънатлаш билан иш битмайди. Биз империализмга қарши курашда барча прогрессив кучлар билан, шу сабабли, табиийдирки, Хитой Коммунистик партияси билан ҳам, Албания Меҳнат партияси билан ҳам кенгашмоқчимиз ва бирлашмоқчимиз. Лекин уларнинг раҳбарлари ҳозирги кунда бу таклифдан бутунлай бош тортсалар, бу билан халқаро ишчилар ҳаракати бир жойда тўхтаб қололмайди. Биз тағин ҳам кенгроқ кенгаш чақиришни бениҳоя орқага суролмаймиз.

Халқаро ишчилар синфи, жаҳон социализм системаси, жаҳон коммунистик ҳаракати, деди пировардида Янош Кадар, интернационализмга таяниб иш қилиб келди ва шунга таяниб ишламоқда. Венгрия ишчилар синфининг марксизм-ленинизм таълимотига содиқ бўлган революцион партияси интернационализм, бирлик идеяларига ҳамиша содиқ бўлиб келди. Бундан буён ҳам шундай бўлиб қолажак.

* * *

БУДАПЕШТ, 29 ноябрь. (ТАСС). Венгрия пойтахтида Венгрия Социалистик ишчи партиясининг IX съезди ўз ишини давом эттирмоқда.

Бугун эрталабки мажлисда Венгрия Социалистик ишчи партияси Марказий Комитети сиёсий бюросининг аъзоси, Марказий Комитет секретари Бела Биску Венгрия Социалистик ишчи партияси Уставига киритилган ўзгартишлар тўғрисида доклад қилди.

Марказий Ревизия комиссиясининг раиси А. Хорват ва Марказий контроль комиссиясининг секретари О. Баринкаи нутқларидан кейин музокаралар бошланди.

Венгрия Социалистик ишчи партияси IX съездининг кечқурунги мажлиси КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежневнинг нутқи билан бошланди. Раислик қилувчи, Венгрия Социалистик ишчи партияси Марказий Комитетининг секретари Иштван Сурдининг сўз КПСС делегациясининг бошлиғига берилади, деган гапини делегатлар давомли қарсаклар билан кутиб оладилар. Залдагилар минбарга чиқаётган Л. И. Брежневни ўринларидан туриб табриклайдилар.

Л. И. Брежнев нутқининг охирида КПСС Марказий Комитетининг табрик текстини президиумга топширади, Иштван Сурди ва Янош Кадар билан қўл беришиб кўришади.

Раислик қилувчи табрик ва венгер коммунистларига азиз бўлган ёдгорлик туҳфаси учун съезд номидан Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетига ташаккур билдиради.

Ўртоқ Л. И. БРЕЖНЕВ нутқи

Азиз ўртоқлар!

КПСС делегацияси Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети номидан, барча совет коммунистлари номидан Венгрия Социалистик ишчи партиясининг IX съездига, социалистик Венгриянинг барча коммунистлари ва бутун халқига кизгин қардошлик саломини топширади!

Партия турмушининг энг муҳим масалаларини, партиянинг ички ва халқаро сиёсатини муҳокама қилмоқ учун тўпланган венгер коммунистларининг олий партиявий анжуманида ҳозир бўлиш имкониятига эга бўлганлигимизни юксак қадрлаймиз. Коммунистик партиянинг ҳар бир съезди барча мамлакатлардаги қардош партиялар учун ғоят катта воқеадир. Коммунистлар бир-бирларининг ишлари ва муваффақиятларидан астойдил, ўртоқларча манфаатдор эканликлари табиийдир. Чунки биз марксизм-ленинизм байроғи остида маҳкам жипслашиб ва ҳамкорлик қилиб, муштарак мақсад сари бормоқдамиз. Партияларимиз ва халқларимизнинг муштарак вазифалари, муштарак манфаатлари бор, уларнинг буюк ва олижаноб мақсади бор, бу — коммунизмдир!

Венгер халқи ўз ватанини ривожлантиришга ўтган тўрт йил мобайнида нақадар катта меҳнат сарфлаганлиги, социалистик Венгрия Венгрия Социалистик ишчи партияси раҳбарлигида ажойиб марраларни қўлга киритганлиги Венгрия Социалистик ишчи партияси Марказий Комитетининг ўртоқ Кадар қилган ҳисобот докладидан кўриниб турибди. Венгерлар диёри тобора бой ва гўзал бўлиб қолмоқда. Бу мамлакатнинг қиёфаси йил сайин ўзгариб бормоқда. Замонавий заводлар ва электростанциялар қад кўтармоқда, янги шаҳарлар бунёд қилинмоқда. Венгрия қишлоқлари янгича яшамоқда. Бугунги Венгрия том маъноси билан бунёдкорлик мамлакатидир, катта қурилиш майдонидир. Бу қурилиш майдонида бутун халқ меҳнат қилмоқда.

Венгерларнинг фахрланса арзигулик нарсалари бор: Европадаги қайси капиталистик мамлакат ўзининг саноат ишлаб чиқариши урушдан олдинги даражадан олти баравардан зиёдроқ ошиб кетганлиги, ўзининг миллий даромади уч баравардан зиёдроқ кўпайганлиги билан мақтана олади. Бутун капиталистик Европада бунақа мамлакат йўқ.

Капитализм бўйинтуруғини улоқтириб ташлаган, ўз тақдирини ўз қўлига олган ва ўзининг порлоқ, бахтли келажагига дадил қадам ташлаб бораётган халқгина мана шундай тез суръатлар билан ўсишни уддалай олади.

Бу муваффақиятлар ўз-ўзидан келгани йўқ, албатта. Бу муваффақиятлар ишчилар, деҳқонлар, зиёлиларнинг фидокорона меҳнати билан қўлга киритилди. Булар венгер коммунистларининг катта ташкилотчилик фаолиятининг натижаси бўлди. Венгер коммунистларини социалистик қурилишнинг жони деб тўла асос билан айтиш мумкин. Коммунистлар халқ бахти учун мардларча курашиб, меҳнаткашлар оммаси орасида обрў қозонди.

Венгрия Социалистик ишчи партияси бутун дунёга Венгрия ишчилар синфининг ва бутун меҳнаткаш халқнинг чиниққан жанговар авангарди бўлиб танилди. У кураш, синовлар ва ғалабаларнинг шонли йўлини босиб ўтди. Янги дунё учун олиб борилаётган буюк жангнинг ҳамма босқичларида венгер революционерлари халқ бахти ишига, коммунизм ишига садоқатли актив, забардаст, мард курашчилар бўлиб келдилар ва шундай бўлиб қолмоқдалар.

Венгрия коммунистлари Улуғ Октябрь изидан бориб, ўз мамлакатида пролетар революциясининг қизил байроғини кўтариб чиққанликлари совет кишиларининг ҳамиша ёдида сақланиб келмоқда. Венгрия ишчилар синфи контрреволюциянинг бениҳоя кўп кучларига қарши, антантанинг найзаларига ва замбаракларига қарши бир юз ўттиз уч кун қаҳрамонона жанг қилди. «Сизлар, — деган эди В. И. Ленин венгер революционерларига, — бирдан-бир қонуний, одилона, чинакам революцион уруш олиб бормоқдасиз, мазлумларнинг золимларга қарши урушини, меҳнаткашларнинг эксплуататорларга қарши урушини олиб бормоқдасиз, социализм ғалабаси учун уруш олиб бормоқдасиз. Бутун дунёда ишчилар-синфининг энг соф виждонли кишилари сизларнинг томонингиздадир...

Қаттиқ туринглар! Ғалаба сизларники бўлажак!»

Мана шу мадад ва бирдамлик сўзларида буюк тарихий ҳақиқат янграб турибди. Жуда кенг халқ оммасининг манфаатларини ифодалаётган, ижтимоий тараққиёт байроғи остида дадил қадам ташлаётган кишилар ҳамиша ғалаба қозонади. Ўша вақтда жаҳондаги аҳвол шундай бўлиб қолган эдики, реакция биринчи Венгер Совет Республикасини қонга ботиришга муваффақ бўлди. Аммо реакционерлар Венгрия меҳнаткаш оммасининг иродасини бука олмадилар. Биринчи Венгер пролетар революциясининг иши ҳозир озод Венгрияда — ўзининг порлоқ социалистик турмушини ўз қўли билан қураётган халқнинг ажойиб ишларида, меҳнат ғалабаларида ва дадил режаларида тантана қилмоқда.

1905 йилги рус революцияси 1917 йилги зафарли революциянинг «бош репетицияси» бўлганидек, Венгрия Совет Республикаси ҳам бўлажак синфий жангларнинг ва венгерлар диёрида янги ижтимоий тузум қозонадиган ғалабаларнинг даракчиси бўлиб қолди. Шундан бери орадан ярим асрча вақт ўтди. Эндиликда Улуғ Октябрь идеяларининг давомчиси бўлган Венгрия пролетар революциясининг бутун тарихий аҳамияти тағин ҳам равшанроқ кўриниб турибди. Тарихий тажриба шуни айтмоқдаки, социализмнинг улуғ иши енгилмайди, ҳатто кураш йўлида муваққат чекинишлар ва тўхтаб қолишлар рўй берган тақдирда ҳам, ҳатто ҳар бир революция дарҳол ғалаба билан тугаллана бермаган тақдирда ҳам, бу улуғ иш сира енгилмайди.

Бугунги социалистик Венгрия 1919 йилги Венгер коммунарларидан тарихий эстафетани ўз қўлига олиб, уни шараф билан олға олиб бормоқда.

Венгрия коммунистлари социализмга, интернационализм принципларига ўзларининг содиқликлари билан, бошқа халқларнинг революцион курашига қардошларча бирдамлик кўрсатаётганликлари билан кўпгина мамлакатларнинг меҳнаткашлари ва революционерлари орасида кенг обрў қозондилар ва уларнинг ҳурматига сазовор бўлдилар. Венгрия коммунистлари халқаро пролетар қардошлигининг йилномасига бир талай ёрқин саҳифалар ёздилар. Венгер интернационалист жангчиларининг Советлар ҳокимияти учун курашда Россия ишчилари ва деҳқонларига берган ёрдами тўғрисидаги хотирани совет халқи сира унутмай сақлаб келмоқда. Венгер коммунист кўнгиллиларининг Мадрид бўсағасида, Испаниядаги граждан уруши майдонларида кўрсатган жанговар шижоатлари асло унутилмайди. Подполье ва хортичилар террори йилларида, иккинчи жаҳон урушининг оғир вақтларида коммунистлар ўз халқининг содиқ фарзандлари, қўрқмас антифашист эканликларини кўрсатдилар. Фашизм устидан қозонилган ғалабада уларнинг ҳам ҳиссаси бор.

Шонли венгер коммунистларининг — Бела Кун, Тибор Самуэли, Матэ Залка ва революциянинг бошқа букилмас курашчилари бўлган ўртоқларнинг порлоқ образлари халқлар қалбида яшаб келмоқда. Уларнинг номлари революционерларнинг кўпгина авлодлари учун ўрнак бўлмоқда, ёшларни оталар йўлидан боришга чақирмоқда.

Ўртоқлар! Дунёни революцион йўл билан қайта қуришда силлиқ ва текис йўллар бўлмайди, бу ишда турмушнинг ҳамма ҳолларида ярай берадиган тайёр рецептлар ва формулалар бўлмайди. Ҳар бир коммунистик партия социалистик ривожланишнинг муштарак қонунларини билиб ва улардан фойдаланиб, қардош партияларнинг тажрибаларини ҳисобга олиб, ўз-ўзига йўл оча беради. Ўз халқининг авангарди бўлиб олдинги сафда бориш жуда қийин иш. Бунинг учун марксизм-ленинизмга, ишчилар синфининг ишига, меҳнаткаш халқ ишига чексиз садоқат, зийраклик ва йўлни аниқ топа билиш, принципиаллик ва шу билан бирга тактиканинг пишиқ бўлиши, ҳамма қийинчиликларни ва тарихнинг тик бурилишларини моҳирлик билан енгиб ўтмоқ учун саботли ва совуққонли бўлиш лозим. Венгрия коммунистларининг партияси мана шундай пайтларда ўз вазифасини юксак даражада англаб ишлаганлиги билан ўзининг етуклигини исбот қилди. Буни кейинги ўн йиллик давр айниқса яққол кўрсатиб турибди.

1956 йилнинг мураккаб ва қийин вазиятида венгер коммунистлари мардлик ва руҳий забардастлик кўрсатдилар ва кенг халқ оммасини ўзларига эргаштира олдилар. Партия чинакам ленинчи негизда қайта ташкил этилди, илгари йўл қўйилган хатолар ва камчиликлар охиригача очиб ташланди, социалистик қонунчилик ва демократия мустаҳкамланди, партия ва давлат ишининг янги, самарали формалари ва методлари топилди. Венгер халқи ўз партиясининг раҳбарлигида социалистик жамият қуришда муҳим муваффақиятларга эришди. Венгрия социалистик ишчи партияси социалистик қурилишнинг ҳамма соҳаларида партиянинг раҳбарлик роли қандай натижаларга олиб келишини амалда кўрсатди.

Изчил ва қатъий интернационалистлар сифатида иш олиб бораётган Венгрия коммунистлари ҳамиша ўз ватанининг оташин ватанпарварлари, ўтмишнинг прогрессив традицияларини садоқат билан сақлаб давом эттирувчи, энг илғор миллий куч бўлиб келдилар ва қолмоқдалар. Улар ўзлари ўрнак кўрсатиб Венгриянинг барча меҳнаткашларини битта интилиш йўлига солиб, миллатнинг бақувват социалистик бирлигини вужудга келтира олдилар.

Жаҳон социализми ривожланишининг бутун тажрибаси сингари венгер коммунистларининг фаолияти ҳам социалистик қайта қуришда коммунистик партиянинг роли ҳал қилувчи эканлигини яна бир марта исботлади. Коммунистик партия йўл кўрсатиб раҳбарлик қилиб турганидагина, экономика ва маданиятни янги ижтимоий муносабатларни муваффақиятли равишда вужудга келтириш, социалистик онглиликни тарбиялаб етиштириш мумкин. Социализм билан партияни, партия билан халқни бир-биридан ажратиб бўлмайди. Бу — социалистик тузум ҳаётийлиги ва мустаҳкамлигининг энг муҳим шартларидан бири.

Азиз ўртоқлар! Венгрия меҳнаткашларининг синалган авангарди бўлган Венгрия социалистик ишчи партиясига, унинг раҳбар ядроси — ажойиб коммунист ва инсон, Венгрия ва халқаро коммунистик ҳаракатнинг таниқли революцион арбоби ўртоқ Янош Кадар бошчилигидаги Марказий Комитетига Совет Иттифоқи коммунистларининг ҳурмати чуқур ва чексиз эканлигини, уларнинг ўртоқларча бирдамлик ҳисларини съездингиз минбаридан туриб айтиб ўтмоқчимиз. Социализм қуришнинг ва жаҳон коммунистик ҳаракатини ривожлантиришнинг барча туб масалаларида КПСС билан Венгрия Социалистик ишчи партияси ўртасида тўла бирлик борлигини хурсандлик билан қайд қилмоқдамиз.

Халқ Венгриясининг муваффақиятларини бугун унинг дўстларигина эътироф қилаётгани йўқ, социалистик тузум барбод бўлади, деб яқиндагина фолбинлик қилган душманлар ҳам унинг муваффақиятларини эътироф қилмоқдалар. Турмуш бефаҳм фолбинларнинг шармандасини чиқарди. Социалистик Венгрия барбод бўлмади, балки Венгрия Халқ Республикасига нисбатан империалистлар амалга оширишга уринган яккалаш ва блокада қилишдан иборат ўжарлик сиёсати барбод бўлди.

Маълумки, буржуа Венгрияси 38 мамлакат билан дипломатик муносабатлар боғлаган эди. Социалистик Венгрия жаҳондаги 70 тадан кўпроқ давлат билан муносабат қилиб турибди. У, Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг ва бошқа кўпгина халқаро ташкилотларнинг ишида актив қатнашмоқда. Жаҳондаги кўпгина мамлакатлар ва халқлар Венгрия Халқ Республикасининг овозига ҳурмат билан қараб қулоқ солмоқдалар.

Биз совет коммунистлари венгер дўстларимизнинг жаҳон миқёсидаги муваффақиятларини, республикангизнинг ўсиб бораётган халқаро алоқаларини кўриб қувонмоқдамиз. Мамлакатларимиз ўртасида вужудга келган мустаҳкам, қардошларча дўстликни юксак қадрламоқдамиз. Совет—Венгрия дўстлиги-социалистик ҳамдўстликни жипслаштираётган муҳим элементларнинг биридир, тинчлик ва халқлар хавфсизлиги учун биргаликда олиб бораётган курашимизнинг муҳим факторидир. КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукумати мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларнинг доимо ривожланиб боришига, тағин ҳам кўп қиррали ва самарали бўлишига катта аҳамият бермоқдалар.

Шу нарсани хурсанд бўлиб қайд қилмоқ кераки, экономика соҳасида совет-венгер ҳамкорлиги йилдан-йилга авж олиб, ҳар иккала томонга фойда етказмоқда. Мамлакатларимизнинг товар обороти ўтган йил жуда катта рақамни қарийб бир миллиард сўмни ташкил қилди. Биз халқ хўжалик планларини муваффақиятли равишда координация қилмоқдамиз. Саноатнинг бир қанча тармоқларида ишлаб чиқаришни муваффақиятли равишда ихтисослаштирмоқдамиз ва кооперативлаштирмоқдамиз.

Бир-биримизнинг тажрибамиздан ўрганиш, шу тажрибанинг энг қимматли барча фойдали жиҳатларидан фойдаланиш биз учун эҳтиёж бўлиб қолди. Ҳамкорлигимизнинг форма ва методлари мамлакатларимизнинг эҳтиёжлари ва вазифаларига мувофиқ равишда муттасил такомиллашиб бормоқда. Ҳар бир мамлакат бошқа мамлакатнинг тажрибасидан ўзига ҳақиқатан маъқул тушаётган ва фойда келтираётган жиҳатларни ўрганиб олмоқда. Фақат шу асосдагина тажриба айирбошлаш тараққиётнинг ҳақиқий ҳаракатлантирувчи кучи бўлиб қолмоқда.

Социализм мамлакатларининг қардошларча ҳамкорлиги ва бирдамлиги, ўртоқлар, кучимизнинг ажойиб ҳаётбахш манбаидир. Социалистик интернационализмнинг олижаноб принципларига содиқлик муштарак ишимизнинг, тинчлик, халқлар озодлиги ва бахт-саодати ишининг, социализм ва коммунизм ишининг келажакдаги ғалабасини таъминловчи мустаҳкам гаровидир.

Ўртоқлар! Совет халқи ажойиб сананинг — Улуғ Октябрь социалистик революцияси ва Совет давлатининг 50 йиллиги арафасида яшамоқда ва меҳнат қилмоқда. Бу улуғ байрам бўлажак, уни совет халқи, чет эллардаги дўстларимиз ҳам, ҳеч шубҳасиз, зўр хурсандлик ва тантана билан нишонлайди. Лекин юбилейга тайёргарлик кўриш билан бирга биз Владимир Ильич Лениннинг, диққат-эътиборни ечилмагач вазифаларга тўплаш, зўр ғайрат билан меҳнат қилиш — Улуғ революциянинг ҳар йилги байрамини нишонлашнинг энг яхши усулидир, деган сўзларини унутаётганимиз йўқ. Улуғ йўлбошчимизнинг васиятига амал қилиб, совет кишилари ўзимиз учун қадрли бўлган юбилейни коммунистик қурилишда янги катта муваффақиятлар билан нишонлашга интилмоқдалар.

СССР халқ хўжалигининг бутун мураккаб механизми тағин ҳам пухта, тағин ҳам бир маромда ишлайдиган бўлиб қолди. Индустрия тез суръатлар билан ривожланмоқда. Совет Иттифоқининг саноат корхоналари янги беш йилликнинг биринчи йили, 1966 йил планини бажаришни муваффақиятли равишда тугалламоқдалар. Шу йилнинг дастлабки ўн ойидаги ишлаб чиқариш планларини саноатимиз 3 процент ошириб бажарди. Бу йил яхши натижалар билан тугалланади, деб мўлжаллаш учун ҳам ҳамма асослар бор. Совет мамлакатининг заводлари ва фабрикаларида ишлаб чиқаришнинг техника даражасини ошириш, маҳсулот сифатини яхшилаш борасида олиб борилаётган актив иш авж олиб кетди.

Қишлоқ хўжалиги ҳам юксалиб бормоқда. Унинг ривож топишида КПСС Марказий Комитети 1965 йилги март Пленумининг ва партиямиз XXIII съездининг қарорлари катта роль ўйнади. Бу йил деҳқонларимиз яхши ҳосил етиштирдилар, мамлакатнинг бутун тарихида энг кўп дон ҳосили олдилар. Бундан биз жуда хурсандмиз, албатта.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси иқтисодий системамизни бошқариш, планлаштириш, меҳнатни ташкил этиш формалари ва методларини такомиллаштиришга доир кенг чора ва тадбирларни амалга оширмоқда. Шу билан бирга партиявий раҳбарлик савияси кўтарилмоқда, бу эса ижтимоий тараққиётни яна авж олдиришнинг муҳим шартидир. Экономика ўсиб бораётган сари ижтимоий муносабатлар, совет жамиятининг социалистик демократияси такомиллашиб бормоқда. Шаҳар ва қишлоқ меҳнаткашларининг кенг оммаси давлатни бошқаришга, корхоналар ва муассасалар фаолиятини контрол қилиб туришга тобора кенг тортилмоқда. Мана шуларнинг ҳаммаси социалистик тузумимизнинг бой имкониятларидан тўлиқроқ ва яхшироқ фойдаланишга имконият бермоқда.

Партиямизнинг КПСС XXIII съездида белгилаб берилган йўлини умумхалқ маъқуллади. XX ва XXII съездларнинг қарорларини янада ривожлантиришдан иборат бўлган бу йўл шу билан бирга Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг ҳаётида янги муҳим босқичдир. Совет кишилари XXIII съезд қарорларини амалга ошира бориб, коммунизм қуриш йўлидан тағин ҳам муваффақиятли равишда олға бормоқдалар.

Ўртоқлар! Бутун планетада зафарли революцион процесс авж олиб бораётган ҳозирги вақтда халқаро коммунистик ҳаракатнинг бирлигини ва жипслигини мустаҳкамлаш учун кураш алоҳида аҳамият касб қилмоқда. Коммунистлар ҳозирги замоннинг энг прогрессив, изчил революцион ва нуфузли кучидир. Жаҳоннинг ва социализмнинг тақдири кўп жиҳатдан уларнинг жипслигига ва бирлигига боғлиқ.

Ишонч билан айтиш мумкинки, коммунистик партияларнинг катта кўпчилиги ўз зиммаларидаги юксак тарихий масъулиятни англаб, империализмга қарши, тинчлик, халқлар озодлиги учун, демократия ва социализм учун курашда жаҳон коммунистик ҳаракатининг барча отрядлари сарфлаётган куч ва ғайратни бирлаштиришни талаб қилмоқда. Бу эса, халқлар озодлигини бўғиб келаётган империалист агрессорларга зарба бериш ҳаракатлари мувофиқлаштирилсин, деб тобора қатъият билан айтилаётган талабларда, шунингдек кўпгина қардош партияларнинг, вужудга келган вазиятни ва халқаро коммунистик ҳаракатнинг вазифаларини коммунистлар яна коллектив бўлиб муҳокама қилишлари учун шарт-шароит тобора етилмоқда, деб айтаётган фикрларида ўз ифодасини топмоқда.

Империалистлар коммунистик ҳаракат бирлигининг мустаҳкамланишидан қўрқаётганликлари, кучимизнинг мустаҳкамланишидан қўрқаётганликлари очиқ кўриниб турибди. Улар бунга қандай қилиб бўлса ҳам халақит бермоқ учун ҳар хил найранглар ва макр-ҳийлалар ишлатмоқдалар. Марксчи-ленинчи партияларнинг кенгаши кимларнидир ҳаракатимиздан «ронда қилишни» ўзига мақсад қилиб олади, деган миш-мишларни кейинги вақтларда буржуа матбуоти зўр бериб тарқатаётганлиги тасодифий эмас. Империалистлар иғвогарлик мақсадида тарқатаётган шу миш-мишларнинг ҳаммаси ғирт ёлғон, албатта. Коммунистик партияларнинг кенгаши тўғрисида гап борганида, ҳамиша бўлганидек бу сафар ҳам, кейинги йилларда жаҳонда рўй берган катта ўзгаришларни биргалашиб анализ қилмоқ, келажакка мўлжалланган муштарак йўлимизни коллектив бўлиб ишлаб чиқмоқ ва шу тариқа сафларимизнинг бирлигини тағин ҳам кўпроқ мустаҳкамламоқ учун халқаро ривожланишнинг зарур проблемаларини ўртоқларча муҳокама қилиш назарда тутилади. Бу масала мана шундай ва фақат мана шундай қилиб қўйилиши мумкин.

Ўртоқлар! Жаҳоннинг турли районларида империалистик реакция кучлари, агрессия кучлари активлашиб кетган ҳозирги кунда социализм мамлакатларининг ҳаракатларини, халқаро ишчи ва коммунистик ҳаракатнинг, ҳозирги замондаги барча прогрессив кучларнинг курашини бирлаштириш вазифаси айниқса кескин вазифа бўлиб қолмоқда. Европа халқларининг хавфсизлигига таҳдид солаётган Ғарбий Германия реваншчиларининг очкўзликдан иборат кирдикорларига, қаҳрамон Куба халқининг ўз юртида социализм қуришига империалистларнинг халақит бериш учун қилаётган уринишларига, Осиё, Африка ва Латин Америкасидаги бир қанча мамлакатларнинг озодлиги ва мустақиллигига қилинаётган ҳамлаларга ва айниқса АҚШ империализмининг Вьетнам халқига қарши олиб бораётган босқинчилик урушига антиимпериалистик фронтнинг бирлашган кучлари қарама-қарши қилиб қўйилиши мумкин ва лозим. Социалистик давлатлар ҳамдўстлиги ва коммунистларнинг халқаро армияси мана шу кучларнинг ўзагидир.

Хитой Компартиясининг раҳбарлари Вьетнам халқини ҳимоя қилиш учун биргаликда ҳаракат қилишдан бош тортиб, ўзлари истасалар ҳам, истамасалар ҳам, бу билан объектив равишда империалистларга ёрдамлашмоқдалар ва Вьетнамнинг курашини мураккаблаштирмоқдалар. Бу билан улар Вьетнам халқи олдида, қардош партиялар олдида, жаҳоннинг барча революцион кучлари олдида ўз зиммаларига оғир масъулият олмоқдалар.

Хитой Компартиясининг ҳозирги йўлини белгилаб бераётган Хитой раҳбарларининг сиёсатидаги кўпгина жиҳатлар аччиқ афсусланиш ҳисларини туғдирмоқда, марксизм-ленинизм таълимотига, социалистик интернационализм принципларига асло тўғри келмайди ва буюк муштарак ишимизга катта зарар етказади. Шу билан бирга, биз Хитой Компартияси марксизм-ленинизм байроғи остидаги жаҳон коммунистик ҳаракатининг жипслашган сафларида яна ўз ўрнини оладиган вақт келади, деган умидни сақлаб келмоқдамиз.

Бизнинг улуғ ҳаракатимиз асло енгилмайди, ўртоқлар. Бу ҳаракат бутун дунёдаги миллион-миллион меҳнаткаш кишиларнинг манфаатларини ифодаламоқда. Келажак шу ҳаракатники. Шу сабабли, бу ҳаракат ҳамма қийинчиликларни енгиб, синовлардан муваффақият билан ўтиб, тағин ҳам етук, тағин ҳам кучли ва чиниққан бўлиб қолишига шак-шубҳа бўлиши мумкин эмас. Съездингизда бирлик ва интернационал бирдамлик руҳи ҳукмрон бўлиб турганлиги Венгрия Социалистик ишчи партиясининг IX съезди коммунистлар халқаро бирлигини мустаҳкамлаш ишига катта ҳисса бўлиб қўшилишидан далолат бериб турибди.

Сиз азиз дўстларга ватанингизни социалистик йўлда ривожлантиришда янги катта муваффақиятлар тилашга ижозат бергайсиз. Биз совет коммунистларига келганда, бундан буён ҳам биз Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг Венгрия Социалистик ишчи партияси билан Совет Иттифоқининг Венгрия Халқ Республикаси билан қардошларча дўстлигини мустаҳкамлашга бутун кучимизни сарфлайверамиз. Социалистик ҳамдўстликнинг жипслигини мустаҳкамлаш учун курашга, бутун дунёда коммунистларнинг сафларини мустаҳкамлашга кучимизни аямаймиз.

Яшасин социализм қураётган венгер меҳнаткашларининг илғор отряди-Венгрия Социалистик ишчи партияси!

СССР ва Венгрия халқларининг бузилмас, қардошларча дўстлиги ва ҳамкорлиги янада мустаҳкамлансин ва равнақ топсин!

Яшасин социализм янги ғалабаларининг ва халқлар озодлиги курашининг мустаҳкам гарови бўлган халқаро коммунистик ҳаракат бирлиги ва жипслиги!

Яшасин коммунизм!

Ўртоқлар! Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Венгрия Социалистик ишчи партияси IX съездига йўллаган табрикномасини съезд президиумига топширишга ижозат бергайсиз.

Делегат ўртоқлар, сўзимнинг охирида машҳур совет ҳайкалтароши Томский яратган ёдгорлик совғасини Владимир Ильич Лениннинг скульптура портретини Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети номидан Венгрия Социалистик ишчи партияси IX съездига топширишга ижозат бергайсиз.

Жаҳонда биринчи зафарли социалистик революция илҳомчиси ва ташкилотчиси, барча меҳнаткашларнинг улуғ йўлбошчисининг образи партияларимиз ва халқларимиз абадий дўстлиги ҳамда қардошлигининг рамзи бўлиб қолсин. Улуғ Ленин идеялари социализм ва коммунизм қурилишида, мустаҳкам тинчлик учун, барча халқлар озодлиги учун курашда бизнинг йўлимизни ёритмоқда.

(Ўртоқ Л. И. Брежневнинг нутқи зўр эътибор билан тингланди ва бир неча бор гулдурос қарсаклар билан бўлиниб турди).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ВЕНГРИЯ СОЦИАЛИСТИК ИШЧИ ПАРТИЯСИ IX СЪЕЗДИГА ТАБРИГИ

Азиз ўртоқлар!

КПСС Марказий Комитети Совет Иттифоқи коммунистларининг, барча совет кишиларининг фикр ва туйғуларини изҳор қилиб, сизларга, халқ Венгрияси олий партия форуми — Венгрия Социалистик ишчи партияси IX съездининг делегатларига қардошларча коммунистик салом йўллайди ва съезднинг ишида муваффақиятлар тилайди. Биз сизларнинг сиймонгизда социализм ва коммунизм идеяларининг тантанаси йўлидаги улуғ курашда жанговар дўстларимиз, фикрдош ва сафдошларимиз бўлган венгер коммунистларининг бутун шонли партиясини қизғин табриклаймиз.

Венгер халқи Венгрия Социалистик ишчи партиясининг IX съездини сиёсий, хўжалик ва маданий қурилишнинг ҳамма соҳаларида янгидан-янги катта муваффақиятлар билан кутиб олмоқда. Венгрия меҳнаткашлари реакцион кучларнинг янги ҳаёт қурилишига халақит бериш йўлидаги ҳамма уринишларини даф қилиб, тарихан қисқа вақт ичида мамлакатда социализм асосларини қурдилар ва эндиликда социалистик жамиятни батамом қуриш йўлидан комил ишонч билан олға бормоқдалар.

Венгер халқи бу муваффақиятларнинг ҳаммасини Венгрия Социалистик ишчи партияси ва унинг Марказий Комитетининг синалган раҳбарлигида қўлга киритди. Венгрия Социалистик ишчи партияси марксизм-ленинизм принципларини ўз мамлакатининг конкрет шароитларида ижодий тарзда қўлланиб, кенг халқ оммасининг ҳаётий манфаатларига муносиб бўлган сиёсатни изчиллик билан ўтказиб келмоқда, социалистик қурилишнинг мураккаб масалаларини муваффақиятли ҳал этмоқда, жаҳон социализми тажрибасининг муштарак хазинасига муносиб ҳисса қўшмоқда.

Венгрия Халқ Республикаси бошқа социалистик мамлакатлар билан биргаликда қардош вьетнам халқига АҚШнинг босқинчилик агрессиясини даф қилишда ҳар томонлама ёрдам бермоқда, халқаро вазиятни соғломлаштириш учун, халқлар ўртасида тинчлик ва дўстликни мустаҳкамлаш учун актив кураш олиб бормоқда. Венгрия Социалистик ишчи партиясининг халқаро коммунистик ва ишчи ҳаракати бирлиги ва жипслигини мустаҳкамлашга, бу ҳаракатнинг 1957 ва 1960 йилларда ўтказилган кенгашларда коллектив суратда ишлаб чиқилган бош йўлини ҳимоя қилишга қаратилган фаолияти совет коммунистларига яхши маълум.

Пролетар интернационализмининг буюк принципларига, ўз тақдирларининг муштараклигига, Улуғ Октябрь Социалистик революцияси ўти ичида вужудга келган жанговар ўртоқликка асосланган қардошлик воситалари совет ва венгер халқларини бир-бири билан маҳкам боғлайди. Партияларимизнинг марксча-ленинча бирлиги Совет Иттифоқи билан Венгрия Халқ Республикаси ўртасидаги дўстлик ва ҳар томонлама ҳамкорликни янада мустаҳкамлаш ҳамда ривожлантиришнинг мустаҳкам гаровидир.

Азиз ўртоқлар, сизларнинг, қардош Венгрия барча меҳнаткашларининг бутун венгер халқи бахт-саодати йўлида социалистик қурилишда, экономика, фан ва маданиятни ривожлантиришда янги катта муваффақиятларга эришувингизни тилаймиз.

Яшасин венгер ишчилар синфи ва мамлакатдаги барча меҳнаткашларнинг жанговар авангарди бўлган Венгрия социалистик ишчи партияси!

Яшасин Венгрия Халқ Республикаси!

Яшасин совет ва венгер коммунистларининг бузилмас қардошлиги!

Социалистик ҳамдўстлик мамлакатларининг ва жаҳон коммунистик ҳаракатининг бирлиги ва жипслиги мустаҳкамланаверсин!

Яшасин коммунизм!

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ.

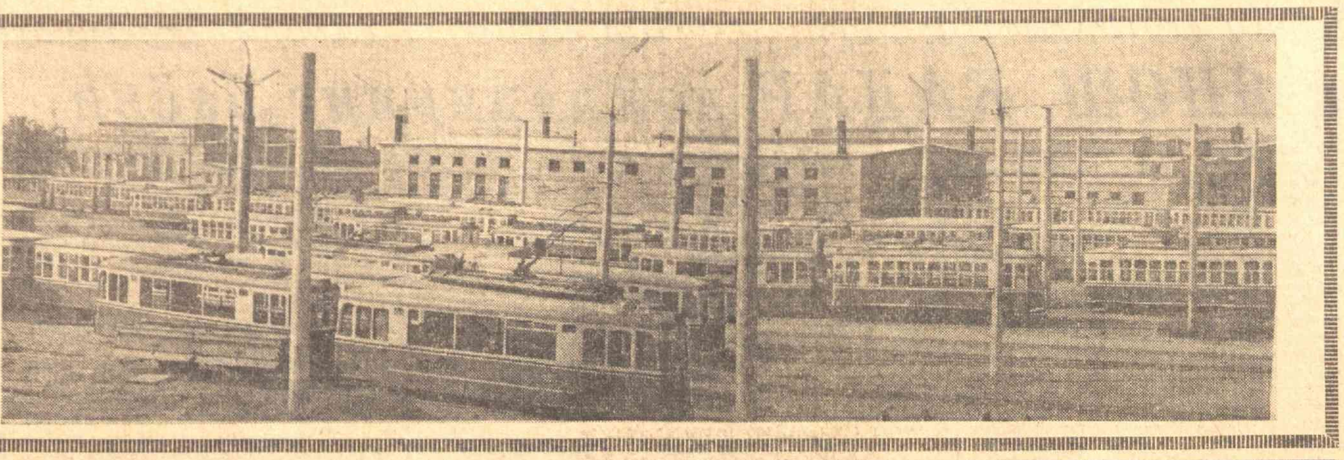

«Болгарские огороди» массивида янги вагон ремонт заводи ва трамвай депоси биноси қурилмоқда. Янги вагонремонт заводи йилига 500 трамвайни ремонт қилиши мумкин бўлади. Трамвай депосида эса 250 вагон жойлашади. Суратда: янги корхонанинг кўриниши.

И. Глауберзон фотоси.

РАҲМАТ СИЗГА, ОДАМЛАР!

Шундай сарлавҳали биринчи китоб бундан икки йил бурун чиққан эди. Энди эса унинг тузувчилари—Сергей Михалков билан Константин Симонов совет кишиларининг қаҳрамонлиги тўғрисидаги материалларни тўплаб, иккинчи тўпламни яратдилар ва китобхонларга тақдим этдилар. Москвадаги «Молодая Гвардия» нашриёти китобни босиб чиқарди.

Мамлакатимизда кун сайин янги-янги ажойиб жасоратлар туғилмоқда, янги довюраклар пайдо бўлмоқда. Китоб авторлари шу йили чиққан жуда кўп газеталарни варақлаб, материалларни ўқиб, энг қизиқ фактлар тўғрисидаги мароқли хабарларни танлаб олишди.

Китоб «Москва 1941 йил» деган боб билан очилади. Бундан чорак аср муқаддам Ватанимиз пойтахтининг ҳимоячилари улуғ жасорат кўрсатмаганларида эди, ҳозирги кунлардаги жасоратлар ҳам бўлмаган бўлур эди. Китобнинг кейинги бобларида ватан ҳимоячиларининг шонли традицияларини давом эттираётган замондошларимизнинг қаҳрамонона ишлари тинимсиз давом этаётганлиги кўрсатилади.

Давр ва воқеалар китоб тузувчиларни табиий офатдан шикастланган Тошкентдаги воқеалар ва жасоратлар тўғрисида, мамлакатимизнинг турли бурчакларидан қаҳрамон шаҳарга дўстлик ва ёрдам қўли узатилганлиги ҳақида ҳикоя қилувчи яна бир боб тузишга мажбур қилган. Бу боб «Одам одамга дўст» деб аталади

Саҳифалардан бирига: «Авторлар билан тузувчилар китобга тегадиган гонорарни Тошкентга ёрдам фондига берадилар» деб ёзиб қўйилган. (ЎзТАГ).

ДУНЁ ХАРИТАСИ ОЛДИДА

ВОҚЕАЛАР, ХАБАРЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

ПРЕЗИДЕНТ МОБУТУНИНГ ДЕКРЕТИ

БРАЗЗАВИЛЬ, 28 ноябрь. (ТАСС). Киншаса радиоси хабар беради: президент Мобуту «чинакам ташвиш туғдираётган даражада олмосларни контрабанда йўли билан олиб чиқиб кетиш авж олганлигига чек қўядиган» декретга қўл қўйди. Шу қарорга мувофиқ эндиликда президент маҳкамасининг ёзма ижозати бўлмаса, ҳеч бир ажнабий олмослар қазиб чиқарилаётган Конго районларига бориши мумкин эмас. Шунингдек, ҳеч бир ажнабий ёки ажнабий компания мамлакатнинг олмослар қазиб чиқарилаётган районларига бормоқ учун самолётларни кира қилиб олишга ҳам ҳақли эмас.

МУСТАҚИЛ МАМЛАКАТЛАР САФИ КЕНГАЙМОҚДА

БАРБАДОС

Бугун Барбадос ороли 339 йиллик мустамлакачилик асоратидан кутулади. Барбадос пойтахти Бриджтаунда уч хил рангдаги олтинсимон-ҳаворанг байроқ кўтарилади. Британия мустамлакачиларининг азоб-уқубатларига қарши мардонавор курашиб келган ва кейинги йилларда мустақил бўлиб қолган давлатлар сафига яна бир мамлакат қўшилади.

Барбадос Кариб бассейнида кейинги йилларда мустақилликка эришган мамлакатларнинг тўртинчисидир. 1962 йилда Тринидад-Тобаго, Ямайка мустақилликка эришган эди. Шу йил баҳорда Гвиана мустақил бўлиб қолди. Барбадосга мустақиллик бериш тўғрисидаги қарор шу йил ёзда Англия мустамлакалар министрлиги билан Барбадоснинг ҳукмрон ва оппозициячи партиялари вакилларининг конференциясида қабул қилинган эди.

Албатта, мустақилликка эришиш тўғрисидаги қарор қабул қилинишида Барбадос парламентининг роли каттадир. У 1966 йил январь ойида оролга тезлик билан мустақиллик берилишини талаб қилиб чиққан эди.

Барбадоснинг умумий майдони 431 квадрат километр бўлиб, у ерда 245 минг аҳоли яшайди. Мамлакат асосан қишлоқ хўжалиги — шакар-қамиш етиштириш билан шуғулланади. Оролда шунингдек, пахта ҳам етиштирилади. Мамлакат саноати деярли ривожланмаган.

Барбадос учун ишлаб чиқилган конституцияга биноан мамлакатга Англия қироличаси раҳбарлик қилади. У оролда ўз генерал-губернаторига эга бўлади. Генерал-губернатор Барбадос парламентининг сенат аъзоларини, юқори палатасини тайинлайди. Англия қироличаси номидан мамлакат ижроия ҳокимиятини бошқариб туради.

Орол аҳолиси мустақилликка эришгани билан ҳали кўпгина қийинчиликларни бартараф этиши, мамлакатнинг ҳам сиёсий, ҳам иқтисодий жиҳатдан мустақил бўлиб қолиши учун курашни давом эттириши керак.

Б. ЮСУПОВ.

МУҲИМ ҚАРОРЛАР

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг атом энергиясидан тинч мақсадларда фойдаланиш доимий комиссияси XI сессиясининг якунларига доир

ОЛМАОТА, 28 ноябрь. (ТАСС). Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг атом энергиясидан тинч мақсадларда фойдаланиш доимий комиссиясининг XI сессияси бугун ўз ишини тамомлади.

Болгария, Венгрия, Германия Демократик Республикаси, Польша, Румыния, Совет Иттифоқи ва Чехословакия вакиллари Қозоғистон ССР Фанлар академияси химия фанлари институтининг катта конференц залида сессия ишининг якунлари тўғрисидаги протоколни имзоладилар.

Социалистик мамлакатларда атом энергетикасини ривожлантириш, Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашида аъзо бўлган мамлакатларнинг ядро асбобсозлиги, радиоактив изотоплар ҳосил қилиш ва уларни қўлланиш ҳамда ҳимоя техникаси соҳасидаги ҳамкорликни янада кучайтириш юзасидан муҳим қарорлар қабул қилинди.

Доимий комиссиянинг 1967—1968 йилларга мўлжалланган иш плани тасдиқланди. Бу план атом энергиясидан тинч мақсадларда фойдаланиш соҳасидаги ҳамкорликни янада кенгайтиришни кўзда тутади.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг атом энергиясидан тинч мақсадларда фойдаланиш доимий комиссиясининг раиси А. Петросьянц сессиянинг иши муваффақиятли ўтганлигини таъкидлади. А. Петросьянц самимий меҳмондўстликлари учун ва сессия ишининг муваффақиятли ўтишини таъминлаган яхши шарт-шароитларни вужудга келтириб берганликлари учун Қозоғистон ССР ҳукуматига ҳамда республиканинг олимларига ташаккур айтди

ШУНАҚАСИ ҲАМ БЎЛАДИ

СУСТКАШЛИКДА ЯГОНА

«Ялқов» сўзини ҳамма «дангаса», «танбал», «эринчоқ» маъноларида тушунади, албатта. Лекин дунёда ялқов деган ҳайвон ҳам бор. Катталиги мушукдек, сут эмизувчилар оиласига мансуб бу ғалати махлуқ Жанубий Америкада яшайди.

Хўш, ялқов кишиларни нимаси билан ҳайратда қолдиради? Дастлаб одамлар унга «эпчил ит» деган масхараомуз лақаб қўйишган эди. Унинг боши бойўғлиникига ўхшаш думалоқ бўлиб, қалин жун билан қопланган қиёфаси маймунни эслатади. Бу ҳайвон эллик қадам масофани босиб ўтгунича бир кун вақт кетади, дарахтга чиқиб олгунича эса икки кун вақт ўтади. У дарахт шохларида ниҳоятда қийналиб ва ақл бовар қилмайдиган даражада эринчоқлик билан ўрмалайди. Ялқов ўз умрини узун тирноқлари билан дарахт шохчаларига осилган ҳолда бафуржа, имирсилаб ўтказади.

Кузатувчиларнинг айтишича, ялқов дарахтга кўтарилаётганида кучини йўқотмаслик учун йўл-йўлакай узлуксиз овқатланиб бораркан. Баъзи-баъзида дарахт тепасида юриш жонига тегса ўзини гуп этиб ерга ташлайди. Ялқовнинг бу қилиғи бечоранинг ҳаётидаги якка-ю-ягона энг тез ҳаракат ҳисобланади.

Бундан 600 минг йиллар муқаддам Жанубий Америка ўрмонларида катталиги филдек келадиган баҳайбат ялқовлар яшаган. Уларнинг қадди уч метр, бўйи деярли беш метрга етган. Бундай улкан ялқовлар учун дарахтга чиқишнинг ҳожати бўлмаган, зеро уларнинг бўйи ҳар қандай баланд шохга ҳам етган. Борди-ю, бўйи етмаса, у ўзининг узун тирноқли, ниҳоятда катта кафтлари билан дарахтни маҳкам қучоқлаган ҳолда илдиз-пилдизи билан суғуриб олган.

Бизнинг замонда яшаётган ялқовнинг бўйи 70 сантиметр, вазни 4-7 килограмм келади. Фақат тирноқларигина илгаригидек узун, айримлариники етти ярим сантиметрга боради. Юқори жағида ўнта, пасткисида 8 та тиши бор. Урғочи ялқовнинг ўз боласини кўтариб дарахтда ўтириши, сийрак жунли кичкина юзи, қовжироқ нурсиз кўзлари соч-соқоли ўсиб кетган, бир кўзи шикастланган аллақандай дайдининг қиёфасини эслатади.

Ялқовнинг ерда юриши жуда аянчли: оёқлари ҳар томонга керилиб, қорни билан судралиб, гоҳо йиқилиб-сурилиб ҳаракат қилади. Унинг бу ҳолатдаги юриш «тезлиги» соатига 150 метрдан ошмайди. Ерда юришда энг сусткаш ҳисобланувчи тошбақа ялқов олдида мисоли қуёндир. Чунки тошбақа, ҳар ҳолда, соатига 400-800 метр масофани боса олади-да!

Ялқовнинг юришга мосламагани бечорани қатор мушкулларга дучор қилади. Улардан бири ташналикни қондиришдир. Ялқов сувни яхши кўради. У сузишга ҳам анча моҳир. Бироқ унинг сувга етиб бориши амри маҳол: бунинг учун дарахтдан пастга тушиш, беҳатар йўлни танлаб, сувгача юриб бориш, сўнг сув ичиб бўлгач, қайтадан дарахтга чиқиш керак. Хўш, бўлмаса, ташналикни қандай қилиб қондириш мумкин? Ялқов бу муаммони осонлик билан «ҳал қилади». У дарахтдан тушмаган ҳолда шудринг ёки ёмғир сувини маза қилиб шимиради.

Урғочи ялқовнинг ҳатто оналик ҳисси ҳам суст. Агар боласини тортиб олишса ҳам жаҳли чиқмайди. У боласини ўзига текканда ёки товушини эшитгандагина сезади. Шу сабабли боласи ўзининг дунёда бор эканлигини гўё эслатгандек доимо қичқириб туради. Ялқовнинг ҳақиқий ҳимояси тун қоронғиси ва кундуз куни мутлақо қимирламаслигидир. У қимирламай ётаверганидан баданини пўпанак босиб, юнги ҳам яшил тусга кириб кетган. Шунинг учун ялқовни шохшаббалардан ажратиш қийин.

АЖОЙИБОТЛАР

Ер юзидаги айрим дарёлар бир неча миллион йиллардан буён оқиб ётибди. Масалан, Тожикистондаги Вахш дарёси бундан 140 миллион йил аввал Пра-Вахш деб аталган.

Олимларнинг ҳисобларига кўра Волга дарёси 180 миллион йилдан буён мавжуд. Нева дарёси эса «ёш» дарёлар қаторига киради. Бу дарё ҳозир 3000 «ёш»га кирди.

ЕР ОСТИ «ҲАММОМИ»

Туркманистон пойтахтининг Копетдоғ тоғига туташ қисмида катта текисликлар бор. Жануб қуёши бу текисликлардаги ўсимликларни аёвсизлик билан қовжиратади. Яқинда ана шу текисликда ажойиб бир ғор борлиги аниқланди. Ғорга 50 зинапоя орқали тушилади. Пастга тушганингиз сари атрофингизни зулумот қоплаб олади. Нафас олишингиз оғирлашиб, тер босади. Бу ерга қуёш нурлари сира ҳам тушмаган. Ғорда жуда кўп кўршапалаклар бор. Биологларнинг айтишларича 25 мингдан ҳам ортиқ эмиш.

Зинапоядан пастга тушаверасиз. Қоронғида ҳеч нарса кўринмайди. Чироқ ёки машъала ёқиб, яна 300 метр юрсангиз кўз олдингизда улкан... кўл пайдо бўлади. Ҳа, чинакам кўл! Лекин унинг суви иссиқ, 35-37 даража атрофида. Кўлнинг суви жуда тоза.

Ер ости «ҳаммоми»нинг сатҳи 1500 квадрат метр, сувнинг таркибида ҳар хил моддалар жуда кўп.

Ер остидаги бу ажойиб кўлнинг оти Коу. Коунинг суви жуда шифобахш бўлиб, ундан турли хилдаги касалликларни даволашда фойдаланиш мумкин. Кўлнинг яқинида машҳур Арчман курорти жойлашган. Бу ердаги сувнинг таркиби ҳам Коу сувининг таркибига яқиндир.

«НЕДЕЛЯ»дан.

«ПОЛИТОТДЕЛ» НЕГА ЮТҚАЗДИ?

Футбол

Шундай қилиб, Одессанинг армия спорт клуби командаси бўшатиб берган ўринга Луганскнинг «Заря» командаси чиқадиган бўлди. Украинадан яна бир коллектив келаси йил кучлилар группасида қатнашади. «Заря» «Жальгирис» ва «Политотдел» командалари билан бўлган учрашувда ғолиб келди ва 8 имкониятдан 6 очко тўплаб биринчи ўринга чиқди. «Жальгирис» эса ғолибдан атиги бир очко кам тўплаб, доғда қолди. Фақат бир очко олган Тошкент областининг футболчилари учинчи ўринда қолди ҳамда кичик бронза медалига сазовор бўлдилар. Бугун биз орзусига эришган «Заря» ёки армонда қолган «Жальгирис» ҳақида эмас, балки «Политотдел» ҳақида фикр юритмоқчимиз.

Колхоз футболчилари финал матчларни бошлаш арафасида улар ҳузурида бўлдим. Команда раҳбарлари ҳам, йигитлар ҳам, бўлажак учрашувлар ҳақида баҳслашар, қанчалик масъулиятли эканлигини яхши ҳис қилишар. Шунинг учун ҳам унга катта тараддуд кўришарди. Аммо йигитларнинг қаттиқ чарчаганлиги сезилиб турарди.

—Биринчи ва иккинчи ўйинни рақиблар майдонида ўтказамиз, — деди команда капитани Маннон Ёқубов.—Ўзингиз биласиз, ўзга майдонда қўлга киритилган бир очко икки очкодек қадрли туюлади. Шунинг учун ҳам биз «Жальгирис» ва «Заря» командалари билан бўлган икки ўйинда, икки очко олиш ниятида эдик. Команда раҳбарлари Чен Ир Сон ва Идгай Тазетдиновлар ҳам шу фикрда эди.

«Политотдел» Вильнюс ва Луганскда ҳимоя вариантини қўллади. Улар қандай бўлмасин дарвозаларидан тўп ўтказиб юбормаслик йўлларини ахтаришди. Рақиб дарвозасига эса камдан-кам ҳужум қилинди. Табиийки, бундай тактика кўпинча аянчли аҳволга олиб келади. Бу сафар ҳам шундай бўлди. Ҳар иккала ўйинда колхоз футболчилари 0:1 ҳисобида ютқазиб, муҳим очколардан маҳрум бўлдилар.

Кўпсонли ишқибозлар ниҳоят политотделчилар ўз майдонларида аҳволларини ўнглаб оладилар деган ниятда эдилар. Энди биринчи ўриндан умид узилган, иккинчи ўринга чиқиш учун эса фақат, фақат ғалаба қозониш лозим эди. Бу умид ҳам пучга чиқди. «Политотдел» фақат «Заря» дан бир очко олишга муваффақ бўлди, холос.

Ҳурматли футбол ишқибозлари, эсингизда бўлса керак, группалардаги учрашувлар охирлаган сари, биринчи ўринга даъвогарлар кўпайиб кетди. Узоқ вақтгача колхоз футболчиларининг энг хавфли рақиби бўлган «Олга»нинг бутун имкониятлари барбод бўлгач, Қарағанданинг «Шахтер» ва Уфанинг «Строитель» командалари олдинга интилди. Сўнгги ўйингача группада қайси команда финалга чиқиши жумбоқ эди. «Шахтер» билан бўлган ўйин жуда кескин ва айни вақтда чиройли ўтди. Қарағандаликлар ҳисобни аввал очишди. Колхоз командасига ҳеч бўлмаганда дуранг керак эди. Ана шундагина улар биринчи ўринга чиқардилар. В. Михайлов ҳисобни теглаштиргандан кейингина ишқибозлар таскин топишди. Группада биринчи ўринни эгаллаш ҳам, командадан катта куч, меҳнат ва интизомли бўлишни талаб этади. Колхоз футболчилари биринчи орзуларига эришдилар.

Ғолибдан «Шахтер» билан «Строитель» атиги биттадан очко кам тўплади. Ана шу бир очко «Политотдел» ўйинчиларига группа ғолиби ва СССР спорт мастери унвонини олиб берди.

Агар «Политотдел» мавсумнинг сўнгги кунигача курашган бўлса «Жальгирис» билан «Заря» уч-тўрт тур қолганда ғолиб бўлиб олган, финалга тайёргарлик кўраётган эди. «Политотдел» жисмоний эмас, балки руҳан ҳам чарчаган эди. Бу эса ҳал қилувчи ўйинларда катта аҳамиятга эга. Бундан ташқари команда муносиб ўринбосарларга эга эмаслиги ишнинг белига тепди. Бу ўринда команда раҳбарлари қанчалик айбли бўлсалар, Иттифоқ Футбол Федерацияси ҳам шунчалик айблидир. Биринчи ва иккинчи группалар ўз дублёрларига эгалар. «Политотдел» беллашган учинчи группада эса дублёрлар йўқ. Агар бошқа группа командалари 27 ёки 28 футболчига эга бўлса, учинчи группадаги командалар 16-17 футболчига эга. Ёшларни синаб кўрадиган уларга мактаб вазифани ўтайдиган дублёрлар матчлари ўтказилмаслиги туфайли ўринбосарлар тайёрлашда катта қийинчиликларга дуч келинмоқда.

Финалда ҳар бир очконинг қадрига етиш керак. Вильнюс ва Луганскдаги ҳимоя вариантини қўллаш ёки бир очко учун курашишнинг ўзи команда учун биринчилигига ўтиш йўлини беркитиб қўйди.

«Политотдел» «А» классида бу йил иккинчи марта қатнашди. Ўтган йили умумий 25-ўринни эгаллаган бўлса, бу мавсумда биринчи ўринга чиқди ва фахрли спорт мастери унвонини олди. Келаси йил эса, бу йил амалга ошмай қолган режани рўёбга чиқарадилар, деган ниятдамиз.

Ш. УМРЗОҚОВ.

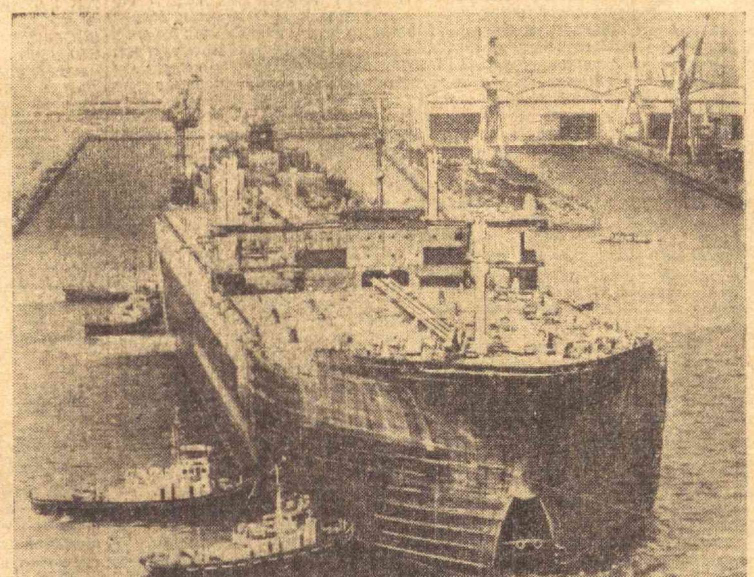

Япония. Япониядаги кемасозлик корхоналаридан бирида «Идемитсу Мару» супертанкери ишга туширилди. Унинг сиғими 209 минг тоннадир. Жаҳонда энг катта бу танкернинг узунлиги 342 метрга етади. Суратда ана шу танкернинг кўриниши.

КИОДО—ТАСС фотоси.

ПЕКИНДА ЯНГИ ШИОРЛАР

ПЕКИН, 28 ноябрь. (ТАСС). Хунвэйбинлар ўзларининг дацзи баолари, шиорлари ва варақаларида одатда «ўла-ўлгунча раис Маони ҳимоя қилиш»га қасамёд қилар эдилар. Аммо, бугун улар Хитой Компартияси Марказий Комитети раисининг ўринбосари, Хитой Халқ Республикаси мудофаа министри Линь Бяони «ҳимоя қилиш» зарурлигини айтдилар.

Пекин кўчаларида «раис Маонинг энг яқин сафдоши ўртоқ Линь Бяога қарши чиқадиган қўппакларнинг бошини янчиб ташлаймиз», деган катта шиорлар пайдо бўлди. Хитой Компартияси Марказий Комитетининг резиденцияси билан бир қаторга осиб қўйилган бошқа шиорда бундай дейилади: «Ўртоқ Линь Бяога қарши чиққан киши раис Маога қарши чиққан бўлади».

Редактор М. ҚОРИЕВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

РАДИО БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Ўзбек халқ куйлари, 9.30 — Увертюралар, 10.10 — Фортепьяно ва оркестр учун концерт, 10.30 — Совет авторлари қўшиқлари, 11.10 — «Коммунистлар ўқимоқда», 11.25 — Концерт, 12.15 — Спорт (рус.), 12.30 — Чолғу куйлари, 13.30 — Скрипкачилар ансамбли, 16.15 — Ҳамза мукофоти лауреати композитор Рашид Ҳамроев (рус.), 17.00 — «Ёшлик» радиостанцияси, 18.10 — Поляк енгил куйлари, 18.30 — СССР санъат усталари концерти, 19.20 — Қозоқ куйлари, 20.00 — Ўзбек чолғу куйлари, 20.45 — «Москваликлар совғаси», 21.20 — Концерт (қишлоқ хўжалик ходимлари учун), 22.00 — «Ўзбек эстетик фикри юксалишда», 22.15 — Куйлардан қўшиқларга, 22.40 — М. Шайхзода шеърлари, 23.20—Куйлар.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 18.00 — **Телевизион янгиликлар**, 18.20 — **Қизил галстук** тележурнали, 19.00 — **Корейс, татар қўшиқлари ва рақслари.**

20.00 — **Эртаги кун программаси.**

Рус тилида: 20.05 — **Одамлар ёки ҳайвонлар** телепостановкасининг 3-қисми.

20.50 дан — **Москва кўрсатади.**

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

17.00 — **Топтижка** (болалар учун), 18.40 — **Тошкент янгиликлари**, 18.50 — **Ёш музикачилар**, 19.30 — **Страстфордлик киши** (телеспектакль).

Ўзбек тилида: 21.20 — **Рассомлар — болаларга**, 21.45 — **Тошкент янгиликлари**, 21.55 — **Давр белгилари, XX аср** (ҳужжатли фильмлар).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — 30/XI да **Майсаранинг иши.**

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 30/XI да **Ўғирланган умр.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 30/XI да **Қалам қошлигим.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА— Йиртқич ҳайвонларни ўргатувчи **Иван Рубан, ўзбек цирк коллективи ва қизиқчилар группаси.**

ЎЗБЕКИСТОН ЖУРНАЛИСТЛАР СОЮЗИНИНГ

ИЖОДИЙ ФОТОСТУДИЯСИ

давлат муассасалари, олий ўқув юртлари, илмий текшириш институтлари, саноат корхоналари, колхоз ва совхозлардан

ФОТО

ИШЛАРИНИНГ

ҲАММА ТУРЛАРИГА

ЗАКАЗ ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Студия бир марта ва доим фото хизмати кўрсатиш учун шартномалар тузади.

Ўзбекистоннинг қадимги архитектураси тасвирланган фотооткриткаларни оммавий тиражда нашр қилади.

Муҳим воқеалардан — Совет ҳокимиятининг эллик йиллигига бағишлаб фотосуратлар олади, халқ хўжалигининг ҳамма соҳасида фан ва маданиятда Совет Ўзбекистони эришган ютуқларни акс эттирувчи фотовиставкалар комплектлайди, витриналар, подборкалар, альбомлар тайёрлайди.

Владимир Ильич Ленин туғилган куннинг юз йиллиги муносабати билан В. И. Ленин ҳаётининг турли давридаги фаолияти ҳақида фотооткритка комплектларини оммавий тиражда нашр қилади.

Студия атоқли мутафаккир, ўзбек адабиёти асосчиси Алишер Навоийнинг келажак юбилейига 10х15, 18х24, 30х40 сантиметр ҳажмида Навоий фотопортретларини чиқаради.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар-34, Навоий кўчаси, 30-уй («Марҳамат» проездидан кирилади).

1966 йил 9 декабрь кундуз соат 3 да, Тошкент халқ хўжалиги институти ҳузуридаги бирлашган илмий совет мажлисида (Олмазор кўчаси, 183-уй).

Н. Мадалиев: «Колхозлараро иқтисодий ишлаб чиқариш алоқаларининг ривожланиши ва такомилланиши (Тожикистон материали асосида)» деган темада

ДИССЕРТАЦИЯ ЁҚЛАЙДИ

Диссертация билан институт кутубхонасида танишиш мумкин.

Бизнинг адрес ва телефонлар СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 26. Редактор — В36545, Редактор ўринбосарлари — В37914, В39323, Масъул секретарь — В34455, Масъул секретарь ўринбосарлари — В37283, Партия турмуши—В33469, В37221, Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш, халқаро ҳаёт — В31216. Коммунистик тарбия — В31455. Саноат капитал қурилиш ва транспорт — В34780, Совет қурилиши — В33258, Қишлоқ хўжалик—В37604, Адабиёт ва санъат — В32036, В37221, Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451. Маҳаллий ахборот — В32347, Оммавий ишлар ва хатлар — В39005, В33553 Иллюстрация — В34524, Стенографистка — В37343, Корректура — В37162, Эълонлар — В38142, Коммутатор — В30249. В30250. В30251, В30252, В30253 В30254, В30255, В30256, В30257, В30258.

№ 273. ИНДЕКС 64543. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. Р. 06875